

**Sprawozdanie z realizacji w 2016 roku
zadań w ramach Miejskiego Programu
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
w Lublinie na lata 2016 - 2020**

Spis treści

Wprowadzenie	3
Cel I: Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.....	4
Zadanie 1: Prowadzenie badań i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.	4
Zadanie 2: Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Lublina.....	5
Zadanie 3: Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	13
Cel II: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	24
Zadanie 1: Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.	24
Zadanie 2: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu.....	30
Zadanie 3: Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.	32
Zadanie 4: Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.	33
Cel III: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	34
Zadanie 1: Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.	34
Zadanie 2: Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą... 35	
Cel IV: Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.	36
Zadanie 1: Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej.....	36
Zadanie 2: Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie.....	40
Środki finansowe na realizację Programu.....	46
Analiza czynników sprzyjających oraz utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.....	47

Wprowadzenie

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020 został uchwalony przez Radę Miasta Lublin w dniu 23 grudnia 2015 roku (Uchwała Nr 346/XIII/2015). Opracowanie i realizacja Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie jest zadaniem własnym gminy i wynika z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Program określa szczegółowe zadania do realizowania, ukierunkowane na: zapewnienie dostępności pomocy osobom i rodzinom z problemem przemocy domowej, profilaktykę i edukację społeczną w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, rozwój systemu przeciwdziałania przemocy oraz współpracy międzyinstytucjonalnej.

Beneficjentami programu są mieszkańcy Lublina uwikłani w sytuację przemocy domowej (osoby zagrożone przemocą w rodzinie, doświadczające przemocy, sprawcy oraz świadkowie) a także podmioty zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie jest realizowany przez instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Urząd Miasta Lublin,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie,
- Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie,
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie,
- Sądy i Prokuratury Rejonowe w Lublinie,
- Komendę Miejską Policji w Lublinie,
- Straż Miejską Miasta Lublin,
- Areszt Śledczy,
- placówki oświatowe,
- placówki służby zdrowia,
- organizacje pozarządowe i inne podmioty.

Celem głównym Programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Lublina. Cele szczegółowe programu to:

1. Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.
2. Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
4. Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone w oparciu o informacje przekazane przez następujące podmioty:

- Urząd Miasta Lublin,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie,
- Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie,
- Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie,
- Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie,
- Sąd Rejonowy Lublin – Wschód w Lublinie,
- Prokuraturę Okręgową w Lublinie,
- Komendę Miejską Policji w Lublinie,

- Straż Miejską Miasta Lublin,
- Ośrodek Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie,
- Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie,
- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”,
- Areszt Śledczy w Lublinie,
- Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie.

Cel I: Wzrost oddziaływań profilaktycznych i edukacja społeczna w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie.

Zadanie 1: Prowadzenie badań i analiz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie w Lublinie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji osób starszych i niepełnosprawnych.

➤ Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie

Szczegółowa diagnoza zjawiska przemocy w Mieście Lublin została przeprowadzona w 2015 roku w ramach ewaluacji danych na potrzeby Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020.

W 2017 r. zgodnie z zaleceniami Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin zaplanowano przeprowadzenie kolejnej diagnozy. W budżecie Zespołu Interdyscyplinarnego zabezpieczono środki na ten cel.

Zjawisko przemocy corocznie jest diagnozowane przez wszystkie instytucje, które realizują Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Zjawisko przemocy jest diagnozowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie, w tym Sekcję ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, która analizuje dane statystyczne zgromadzone w ramach procedury Niebieskie Karty i wyciąga wnioski, które są zawarte w corocznych sprawozdaniach.

➤ Komenda Miejska Policji w Lublinie

Analizy dotyczące zjawiska przemocy prowadzi Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w ramach realizacji przez Policję procedury „Niebieskie Karty”. Statystyka jest prowadzona w systemie comiesięcznym i gromadzona w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji (SESPol) przez Wydziały oraz Komisariaty Policji I – VII, podległe Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie.

Zadanie 2: Diagnozowanie i monitorowanie zjawiska przemocy na terenie Lublina.

➤ Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie

W okresie sprawozdawczym do Przewodniczącego Zespołu wpłynęły 595 nowe Niebieskie Karty; procedurę „Niebieskie Karty” realizowano w 1104 przypadkach, zakończono 669 procedur, utworzono 542 nowe grupy robocze, wydano 995 zarządzeń w sprawie powołania i zmiany członków grup roboczych, wystosowano 492 wezwania na spotkania grupy roboczej do osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, wystosowano 463 zaproszenia na spotkania grupy roboczej do osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, załatwiono 70 spraw indywidualnych w ramach korespondencji z klientem. Natomiast w ramach pracy grup roboczych: odbyło się 2798 posiedzeń grup roboczych, sporządzono 542 formularzy „Niebieska Karta – C” oraz 389 formularzy „Niebieska Karta – D”.

➤ Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin

Szkoły i placówki prowadzą systematyczną diagnozę problemu poprzez zbieranie danych statystycznych oraz analizę konkretnych przypadków: spotkania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych z rodzicami uczniów klas I, przeprowadzenie ankiet w klasach dotyczących zjawiska przemocy oraz na temat sytuacji socjalno-bytowej uczniów, wywiady środowiskowe, indywidualne spotkania wychowawców i pedagogów z rodzicami i uczniami, opiekunami prawnymi, asystentami rodziny, kuratorami sądowymi, pracownikami socjalnymi. Szkoły i placówki prowadziły analizę zachowań uczniów, odbywały się rozmowy z rodzicami i opiekunami, poprzez prace zespołów wychowawczych, monitorowano zachowania dzieci w przedszkolu, diagnozowano przyczyny niewłaściwych zachowań dzieci. Nauczyciele prowadzili konsultacje indywidualne z rodzicami w celu rozpoznania problemów dziecka mogących wskazywać na trudności w środowisku rodzinnym. Placówki współpracowały z policją w opracowaniu „Mapy bezpieczeństwa”. Ciekawym przykładem monitorowania zjawiska przemocy może być funkcjonowanie na stronach szkół bloga dotyczącego bezpieczeństwa uczniów w szkole i poza nią oraz bloga pedagoga szkolnego.

➤ Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie

Centrum w ramach zadania diagnozowania i monitorowania zjawiska przemocy na terenie Lublina zbiera i gromadzi dane statystyczne dotyczące zjawiska przemocy wśród klientów Centrum i przygotowuje dane niezbędne do wykonania corocznego sprawozdania z realizacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie oraz z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Pracownicy socjalni CIK założyli 11 niebieskich kart i brali udział w 10 grupach roboczych. Centrum Interwencji Kryzysowej objęło wsparciem 210 rodzin z problemem przemocy domowej, w tym 13 dzieci.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a w szczególności specjalistycznej komórki organizacyjnej, Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy rodzinie w roku 2016 prowadzili diagnozę przemocy, realizowali procedurę „Niebieskie Karty”, a także monitorowali zjawisko przemocy na terenie Miasta Lublin. W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie jako przedstawiciele Ośrodka uczestniczyli: kierownik Działu ds. Pomocy Środowiskowej oraz 11 pracowników socjalnych Sekcji ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, pełniących jednocześnie funkcję koordynatorów grup roboczych, a także pracownik ds. obsługi Zespołu Interdyscyplinarnego.

W perspektywie roku 2016 koordynowano procedurę 1104 „Niebieskich Kart”, z czego 509 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 595 nowych „Niebieskich Kart”. W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2016 r. powołano 542 grupy robocze, w ramach których odbyło się 2798 spotkań.

Wieloaspektowym i interdyscyplinarnym wsparciem ze strony grup roboczych objęto 2677 osób. W 2016r. członkowie grup roboczych sporządzili 542 „Niebieskie Karty – C”, stanowiące plan pomocy osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz 389 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Procedury „Niebieskie Karty” zostały zakończone w 670 rodzinach.

Podjęmowane czynności, mające na celu wsparcie oraz poprawę funkcjonowania osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz świadków, a także ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz niwelowanie negatywnych skutków wskazanej kwestii społecznej miały charakter interdyscyplinarny przy założeniu, że koordynacja działań wspierających oraz współpracy służb pozostawała w gestii przedstawicieli Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR. W realizację procedury „Niebieskie Karty”, w celu profesjonalizacji oraz podniesienia skuteczności świadczonej pomocy, zaangażowane były służby Policji, przedstawiciele placówek oświatowych, służby zdrowia, sądownictwa, ośrodków leczenia uzależnień, a także podmiotów sektora pozarządowego.

Pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie w 2016r. skierowali 26 wniosków do Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zastosowanie przymusu leczenia odwykowego wobec osób podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, 78 razy wnioskowali do Sądu o wgląd w sytuację oraz informowali o bieżącej sytuacji rodzin, w 14 przypadkach złożyli zawiadomienia do Prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu. Ponadto wzięli udział w charakterze świadka w 23 przesłuchaniach prowadzonych przez Sądy i organy ścigania. 12 razy wnioskowano do Aresztów Śledczych i Zakładów Karnych, w których osadzeni byli sprawcy przemocy, o objęcie systemem terapii penitencjarnej, w szczególności leczeniem odwykowym i programami korekcyjno – edukacyjnymi w warunkach izolacji. Skierowano 46 wniosków o wizytację środowisk w ramach projektu „Przyjazne patrole”.

W ramach prowadzonej pracy socjalnej udzielano poradnictwa socjalnego i rodzinnego. Skierowano:

- 876 osób na terapię i poradnictwo psychologiczne,
- 882 osoby na bezpłatne poradnictwo prawne,
- 123 osoby na warsztaty korekcyjno – edukacyjne,
- 49 osób na zajęcia „Szkoły dla rodziców”,
- 216 osób na dobrowolne leczenie uzależnienia od alkoholu,
- 1 osobę na terapię uzależnienia od hazardu,
- 1 osobę na terapię uzależnienia od internetu,
- 17 osób do grup wsparcia dla DDA i ofiar przemocy,
- 109 rodzin na terapię rodzinną,
- 2 rodziny umieszczono w prowadzonym przez Centrum Interwencji Kryzysowej mieszkaniu interwencyjnym.

Kolportowano ulotki, plakaty i materiały informacyjne o tematyce prewencyjnej, odnośnie zjawiska przemocy w rodzinie oraz o formach wsparcia dla osób doświadczających, bądź stosujących przemoc w rodzinie.

Pracownicy Sekcji reprezentują Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, których celem jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie. Biorą udział we wszystkich spotkaniach Zespołu, sporządzają protokoły, koordynują obsługę organizacyjno – techniczną i finansową Zespołu, prowadzą sprawozdawczość, inicjują liczne działania mające na celu poprawę jakości usług oferowanych mieszkańcom Lublina, których dotyczy zjawisko przemocy w rodzinie. Aktywnie uczestniczyli w posiedzeniach Zespołu Interdyscyplinarnego, zgłaszali wnioski i postulaty dotyczące zasad funkcjonowania grup roboczych oraz problematycznych kwestii organizacyjnych, merytorycznych i indywidualnych, wzięli czynny udział w opracowaniu zaleceń, mających na celu usprawnienie realizacji procedur „Niebieskich Kart” i innych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto w ramach realizacji zadań określonych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020, Zespół Interdyscyplinarny opracował i przesłał do Sądów, Prokuratur oraz Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wykaz podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu umieszczenia wykazu na stronach internetowych instytucji.

Realizując zadania wynikające z obsługi organizacyjno - technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie prowadzili ewidencję uchwał wewnętrznych oraz sporządzali dokumentację Zespołu, w tym:

- protokoły z 11 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego,
- 995 zarządzeń w sprawie powołania i zmiany członków grup roboczych,
- 492 wezwania na spotkanie grupy roboczej dla osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie,
- 463 zaproszeń na spotkanie grupy roboczej dla osób, wobec których istnieje podejrzenie, że doświadczają przemocy w rodzinie,
- załatwiono 70 spraw indywidualnych oraz 174 w ramach współdziałania z innymi jednostkami organizacyjnymi i instytucjami, w tym udzielono informacji nt. prowadzonej procedury „Niebieskie Karty”, przekazano dokumentację zgromadzoną w ramach powyższej procedury na potrzeby postępowania sądowego oraz dla innych Zespołów Interdyscyplinarnych.

Szczegółowe dane statystyczne dot. zjawiska przemocy opracowane przez Sekcję ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w związku z realizacją procedury „Niebieskie Karty” kształtują się następująco:

I.	Przemoc w rodzinie					
L. p.	Kategoria	Formy przemocy				
		Fizyczna	Psychiczna	Seksualna	Ekonomiczna	Ogółem
1	Procedura Niebieskie Karty A	897	1087	48	213	1104
2 - 4	Liczba osób dotkniętych przemocą w tym:	1065	1308	50	240	1328
2 (2a+2b)	osoby dorosłe (18-65l)	789	945	38	183	958
2a	kobiety	721	855	38	171	865
	w tym niepełnosprawne	70	76	1	11	76
2b	mężczyźni	68	90	0	12	93
	w tym niepełnosprawni	4	10	0	1	10
3	dzieci	140	215	2	19	217
	w tym niepełnosprawne	5	11	0	1	13
4	Osoby w wieku powyżej 65 r. ż.	136	148	4	38	153
	w tym niepełnosprawne	47	56	2	13	56

5 (a+b+c)	Liczba sprawców przemocy w tym:	892	1071	51	200	1120
5a	mężczyźni	777	889	50	163	933
	w tym pod wpływem alkoholu	417	492	26	95	500
5b	kobiety	106	171	1	36	176
	w tym pod wpływem alkoholu	18	52	0	11	53
5c	nieletni	9	11	0	1	11
	w tym pod wpływem alkoholu	0	2	0	0	2
II.	Funkcjonowanie grup roboczych					
L. p.	Kategoria	Liczba			Uwagi	
1	Liczba powołanych grup roboczych	542				
2	Liczba spotkań grup roboczych	2798				
3 (3a+3b)	Liczba osób z rodzin z problemem przemocy uczestniczących w posiedzeniu grupy, w tym:	1039				
3a	dotkniętych przemocą	619				
3b	stosujących przemoc	420				
III.	Pozostałe działania					
L. p.	Kategoria	Liczba			Uwagi	
1.	Liczba wniosków skierowanych do KRPA	26				
2.	Liczba zainicjowanych postępowań karnych	14				
3.	Liczba wniosków skierowanych do sądów rodzinnych	81				
4.	Inne działania (jakie?): Udział w charakterze świadka na rozprawach w sądzie	5				
5.	Udział w posiedzeniach KRPA	31				
6.	Udział w charakterze świadka na przesłuchaniach na Policji i w Prokuraturze	18				

7.	Wizyty środowiskowe w asyście Policji	416	
8.	Skierowanie ofiar przemocy na terapię psychologiczną	876	
9.	Skierowanie ofiar przemocy na poradnictwo prawne	882	
10.	Skierowanie sprawców przemocy na warsztaty korekcyjno – edukacyjne	123	
11.	Skierowanie ofiar przemocy na zajęcia „Szkoły dla rodziców”	49	
12.	Skierowanie osób do grup wsparcia dla DDA i ofiar przemocy	17	
13.	Skierowanie dzieci doświadczających przemocy w rodzinie do udziału w koloniach terapeutycznych organizowanych przez Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej	5	
14.	Współpraca z kuratorami sądowymi - wspólne wizyty środowiskowe, współdziałanie w ramach grup roboczych	48	
15.	Wymiana informacji z Rzecznikiem Praw Dziecka	3	
16.	Skierowanie do Centrum Interwencji Kryzysowej	745	
17.	Skierowanie do Stowarzyszenia AGAPE	567	
18.	Skierowanie do Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej BONA FIDES	592	
19.	Skierowanie do Stowarzyszenia SOPRA	31	
20.	Skierowanie do Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej	5	
21.	Skierowanie do Ośrodka Leczenia Uzależnień	233	
22.	Skierowanie do Stowarzyszenia MONAR	18	
23.	Skierowanie do Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia	25	

24.	Skierowanie do Stowarzyszenia SYNERGIA	2	
25.	Skierowanie do Towarzystwa „Nowa Kuźnia”	1	
26.	Skierowanie do Polskiego Centrum Mediacji i Regionalnego Stowarzyszenia Mediatorów i Prawników na bezpłatne mediacje rodzinne	27	
27.	Skierowanie do Lubelskiego Centrum Aktywności Obywatelskiej	6	
28.	Wspólne wizyty środowiskowe, wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z Ośrodkiem Psychiatrii Środowiskowej „ExCordis”	3	
29.	Wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z placówkami oświatowymi	94	
30.	Wspólne wizyty środowiskowe z psychiatrą lub pielęgniarką środowiskową, wymiana informacji, współpraca w ramach grup roboczych z placówkami służby zdrowia	6	
31.	Wymiana informacji z Zespołami Interdyscyplinarnymi, Ośrodkami Pomocy Społecznej oraz Komisariatami Policji w innych gminach	47	
32.	Współdziałanie w ramach grup roboczych oraz wymiana informacji ze Specjalistyczną Poradnią Rodzin	28	
33.	Wymiana informacji, współpraca z Zakładami Karnymi i Aresztem Śledczym	12	
34.	Współdziałanie w ramach grup roboczych oraz wymiana informacji z placówkami opiekuńczo - wychowawczymi	9	
35.	Współpraca z Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej	9	
36.	Współpraca z Lubelskim Stowarzyszeniem Zdrowia Psychicznego	1	

37.	Współpraca ze Strażą Miejską	1	
38.	Umieszczenie osób doświadczających przemocy w prowadzonych przez CIK i CPI mieszkaniach interwencyjnych	3	

W 2016 r. pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie wszczęli 105 procedur Niebieskiej Karty.

➤ Komenda Miejska Policji w Lublinie

W ramach realizacji przez Policję procedury "Niebieskie Karty" Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie prowadzi (w systemie comiesięcznym) statystykę dotyczącą zjawiska przemocy w rodzinie. Statystyka w tym zakresie gromadzona jest w Systemie Elektronicznej Sprawozdawczości w Policji (SESPol) przez Wydziały oraz Komisariaty Policji I – VII, podległe Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, która przedstawia się następująco:

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” - 462 w tym:

- liczba formularzy wszczynających procedurę: 405,
- liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury: 57.

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie (ogółem) - 595 w tym:

- kobiet ogółem - 404,
do 65 roku życia - 372,
od 66 roku życia - 32,
- mężczyzn ogółem - 68,
do 65 roku życia - 61,
od 66 roku życia - 7,
- małoletnich - 123.

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie - 463, w tym:

- kobiet - 82,
- mężczyzn - 377,
- nieletnich - 4.

Liczba zatrzymanych osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie - 79, w tym:

- kobiet - 6,
- mężczyzn - 72,
- nieletnich - 1.

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu - 194, w tym:

- kobiet 14,
- mężczyzn - 180,
- nieletnich - 0.

Doprowadzonych do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek było 72 osoby w tym:

- kobiet - 19,
- mężczyzn - 53,
- nieletnich - 0.

Przywiezionych do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia - 39, w tym:

- kobiety - 2,
- mężczyźni - 37,
- nieletni - 0.

Liczba przypadków poszczególnych rodzajów przemocy:

- fizyczna - 366,
- psychiczna - 437,
- seksualna - 8,
- ekonomiczna - 5,
- inny rodzaj przemocy - 109.

W pracach grup roboczych uczestniczyli dzielnicowi z Komisariatów I-VII Policji w Lublinie. W pracach 49 grup roboczych uczestniczyli policjanci z Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. Łącznie odbyło się 2798 posiedzeń grup roboczych

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

Wydawano orzeczenia i prowadzono statystyki spraw dotyczących przemocy w rodzinie. W 2016 roku wpłynęło 136 spraw z tytułu przemocy w rodzinie. Wydano 150 dozorów z art. 207 k.k. oraz objęto nadzorami 202 rodziny dotknięte lub zagrożone przemocą. W środowiskach dotkniętych przemocą zainicjowano 47 interwencji. Wyrokiem skazującym zakończono 110 postępowań. W 33 sprawach wobec sprawców przemocy orzeczono środki karne, a w 110 środki probacyjne, w tym obowiązki:

- powstrzymywania się od nadużywania alkoholu – 29,
- poddania się leczeniu odwykowemu lub terapii – 11,
- powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach – 1,
- powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzonym – 2,
- powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego – 7.

W 2 sprawach wydano nakaz opuszczenia lokalu, w trybie art. 75 k.k. wydano 6 postanowień sądu. Odbyło się 12 spraw o eksmisję sprawcy przemocy w rodzinie.

➤ **I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Kuratorzy z Zespołu udzielili 6 porad osobom dotkniętym przemocą. Wpłynęły 2 wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego. Wydano 1 orzeczenie sądowe uwzględniające w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Zespół prowadził działania w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie w ramach prowadzonych postępowań wykonawczych przez kuratorów rodzinnych, w 2016 roku nadzorem objęte były 52 rodziny dotknięte lub zagrożone przemocą, kuratorzy złożyli 3 wnioski o pozbawienie władzy rodzicielskiej oraz 12 wniosków o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej poprzez umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo – wychowawczej lub rodzinie zastępczej z powodu przemocy i rażących zaniedbań wobec dziecka. Sąd pracował także z rodzinami, w których występuje problem alkoholowy. W 2016 roku kuratorzy prowadzili 71 nadzorów wobec osób zobowiązanych do poddania się leczeniu odwykowemu.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W ramach prowadzonych postępowań wykonawczych przez kuratorów rodzinnych prowadzone były działania w środowiskach zagrożonych przemocą w rodzinie. Kuratorzy prowadzili pracę z rodzinami, w których występuje problem alkoholowy oraz realizowali dozory nad sprawcami przemocy w rodzinie, skazanymi za czyn z art. 207 § 1 k.k.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

W podległych Prokuraturze Okręgowej w Lublinie jednostkach organizacyjnych prokuratury na terenie Lublina w 2016 r. zarejestrowano łącznie 648 spraw dotyczących przemocy w rodzinie, spośród 460 wszczętych postępowań 200 spraw zostało zakończonych skierowaniem aktu oskarżenia lub wniosku w trybie art. 335 §1 k.p.k.

W 14 sprawach dotyczących przemocy, wobec podejrzanych zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, w 5 sprawach – dozór policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 §3 k.p.k.), w 20 sprawach – dozór policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym (art. 275 § 2 k.p.k.) oraz w 20 sprawach – nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art.275a § 1k.p.k.).

Prokuratorzy w stosunku do 4 oskarżonych wnosili o orzeczenie obowiązku określonego w art. 72 § 1 pkt 6a k.k.: (uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych).

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

W okresie sprawozdawczym Ośrodek udzielił bezpiecznego schronienia 55 osobom. Z hostelu skorzystało 20 osób dorosłych oraz 35 dzieci. Udzielono pomocy 26 osobom, które nie wymagały hostelu. Udzielono w sumie 599 porad: 85 prawnych, 129 medycznych oraz 287 psycho-pedagogicznych, prowadzono 44 grupy wsparcia oraz 98 grup terapeutycznych i warsztatowych.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

Prowadzono statystyki w zakresie zjawiska przemocy zgodnie z wymaganiami resortowymi oraz w sposób wynikający z Programu poprzez przedłożenie Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego sprawozdania z działalności Straży Miejskiej. Ogółem w 2016 roku wykonano 109 patroli, w wyniku których m.in.: przeprowadzono 326 interwencji z czego 15 interwencji na terenach szkół, ujawniono 7 osób nieletnich na wagarach, przeprowadzono 537 rozmów z dyrekcją i pedagogami oraz dziećmi i młodzieżą szkół.

➤ **Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie**

Komisja w 2016 roku w ramach procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego stwierdziła co najmniej 66 przypadków stosowania przemocy wobec członków rodzin, na 336 wniosków złożonych ogółem w tym roku. Osobom doświadczającym przemocy udzielono informacji o możliwości skorzystania z pomocy psychologicznej i prawnej. Komisja w ramach powyższej procedury przeprowadziła co najmniej 698 rozmów ze świadkami – potencjalnymi ofiarami przemocy i co najmniej 226 rozmów z osobami wobec których prowadzone jest postępowanie – potencjalnymi sprawcami przemocy.

Zadanie 3: Edukacja społeczna, profilaktyka i promocja działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

W 2016 r. przygotowano materiały promocyjne Zespołu. Opracowano projekt ulotki, która zawiera definicję i najczęstsze formy przemocy w rodzinie, najważniejsze informacje dotyczące przemocy w świetle prawa oraz dane teleadresowe placówek świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy. Zakupiono 1000 sztuk ulotek i rollup zawierający logo z danymi kontaktowymi Zespołu Interdyscyplinarnego.

➤ Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin

W ramach realizacji zadania Wydział podjął następujące działania:

1. Zlecenie organizacji pozarządowej, tj. Fundacji na Rzecz Seniorów „BONUM VITAE” realizacji zadania publicznego obejmującego przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w zakresie problemów przemocy w rodzinie oraz osób współzależnionych z syndromem DDA poprzez opracowanie i publikację w tytule prasowym dostępnym na terenie Miasta Lublin o nakładzie 10.000 egzemplarzy artykułów prasowych dotyczących tej problematyki. Dystrybucję tytułu prasowego przeprowadzono w ponad 150 punktach handlowo – usługowych zlokalizowanych na terenie Miasta Lublin.
2. Organizację przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin lokalnych imprez dotyczących problematyki z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:
 - 1) współorganizację w dniu 31 maja 2016 r. otwartej imprezy plenerowej pod hasłem „Rodzinny Festyn Zdrowotny” w której uczestniczyło kilkaset osób,
 - 2) organizację w dniach 6 – 7 czerwca 2016 r. imprezy z okazji Dnia Dziecka dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina współpracujących z Wydziałem w której uczestniczyło łącznie 263 dzieci wraz z opiekunami,
 - 3) zlecenie organizacji w dniu 18 listopada 2016 r. imprezy profilaktycznej pod hasłem „Jesień z profilaktyką” w której uczestniczyło 900 osób,
 - 4) organizację w dniu 10 grudnia 2016 r. imprezy z okazji Mikołaja dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina współpracujących z Wydziałem w której uczestniczyło łącznie 300 dzieci wraz z opiekunami.
3. Przekazanie środków finansowych do placówek oświatowych Miasta Lublin, w tym: Szkoły Podstawowej Nr 30 w Lublinie, która w dniu 3 czerwca 2016 r. zrealizowała imprezę „Turniej u Króla Kazimierza – X Miniolimpiada szkół podstawowych Miasta Lublin” w której uczestniczyło 200 uczniów oraz Zespołu Szkół Nr 8 w Lublinie, który zrealizował w dniu 31 maja 2016 r. „Miniolimpiadę profilaktyczno - sportową dla szkół gimnazjalnych Miasta Lublin” dla 90 uczniów.
4. Zlecenie organizacji pozarządowej, tj. Stowarzyszeniu Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” realizacji zadania publicznego obejmującego prowadzenie świetlicy socjoterapeutycznej świadczącej pomoc dzieciom z rodzin z problemem alkoholowym. Do świetlicy uczęszczało 12 dzieci. Świetlica była czynna 5 dni w tygodniu przez 4 godziny.
5. Zlecenie 3 organizacjom pozarządowym, tj., Towarzystwu „NOWA KUŹNIA”, Stowarzyszeniu Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” oraz Instytutowi Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej realizację zadań publicznych obejmujących przeprowadzenie 4 programów socjoterapeutycznych dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym w których uczestniczyło łącznie 40 dzieci.
6. Zlecenie 3 organizacjom pozarządowym, tj. Fundacji „PRAESTERNO”, Stowarzyszeniu „SYNERGIA” oraz Katolickiemu Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” realizacji zadań publicznych obejmujących prowadzenie programów dla rodziców, w tym warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, z czego:
 - 1) Fundacja „PRAESTERNO” zrealizowała program w formie grupowych zajęć warsztatowych dla rodziców w którym uczestniczyły łącznie 32 osoby (29 kobiet oraz 3 mężczyzn),
 - 2) Stowarzyszenie „SYNERGIA” zrealizowało program w formie grupowych zajęć warsztatowych dla rodziców w którym uczestniczyło łącznie 10 osób (7 kobiet oraz 3 mężczyzn),
 - 3) Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” zrealizowało warsztaty umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy pod hasłem „Wychowywać to kochać i wymagać” w formie zajęć grupowych oraz konsultacji indywidualnych. Do prowadzonych w ramach warsztatów zajęciach grupowych zakwalifikowano łącznie 32 osoby (26 kobiet oraz 6 mężczyzn), z konsultacji indywidualnych skorzystało łącznie 8 kobiet.
7. Przekazanie środków finansowych na realizację warsztatów umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy do 3 placówek oświatowych Miasta Lublin, w tym: Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 2, Poradni

Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 3 oraz Zespołu Poradni Nr 2 (Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 4) w których zrealizowano 3 programy dla rodziców, w tym warsztaty umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy dla łącznie 33 uczestników.

8. Zlecenie 2 organizacjom pozarządowym, tj. Katolickiemu Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” oraz Stowarzyszeniu „SYNERGIA” realizacji zadań publicznych obejmujących prowadzenie programów radzenia sobie z emocjami, z zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów, z czego:
 - 1) Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” zrealizowało program obejmujący prowadzenie grupowych zajęć w ramach „Treningu Zastępowania Agresji dla dorosłych” oraz poradnictwa indywidualnego w którym uczestniczyło łącznie 10 kobiet.
 - 2) Stowarzyszenie „SYNERGIA” zrealizowało program w formie warsztatów grupowych oraz spotkań indywidualnych, w których uczestniczyło łącznie 10 osób (6 kobiet oraz 4 mężczyzn).
9. Zlecenie Poradni Psychologicznej Jolanta Wąsowska realizacji zadania „Przemoc i agresja wśród młodzieży – rozpoznawanie i reagowanie” w ramach którego przeprowadzono zajęcia grupowe dla wychowawców i młodzieży z burs szkolnych, internatów i placówek opiekuńczo – wychowawczych z terenu Miasta Lublin, w których uczestniczyło łącznie 503 wychowawców oraz 943 podopiecznych tych placówek.

➤ Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin

Edukacja społeczna na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbywała się w szkołach i placówkach na bardzo wielu płaszczyznach. Promowanie wartości rodzinnych miało miejsce podczas całego procesu dydaktycznego w szkołach i placówkach, szczególnie jednak na zajęciach godzin wychowawczych oraz na zajęciach wychowania do życia w rodzinie, religii i etyki. Praca szkolnych kół wolontariatu nastawiona była na uwrażliwienie młodzieży na potrzeby innych i niesienie pomocy. Szkoły, przedszkola, domy kultury oraz bursy organizują od wielu lat liczne uroczystości i imprezy profilaktyczne dla rodziców, uczniów i nauczycieli promujące zdrowy styl życia oraz wartości rodzinne np. festyny środowiskowe, pikniki rodzinne (np.: „Rodzinny Turniej Mikołajkowy w tenisie stołowym”, „Majówka na Łęgach”, Organizacja Ekologicznego festynu Rodzinnego dla mieszkańców dzielnicy „Za Cukrownią”, Festyn na Kalinie „Ja decyduję. Wybieram sport”, „Rodzina Felina”, „Festyn integracyjny - Bądź bezpieczny i zdrowy”, „Rodzinne soboty”, „Krok do wakacji”, „Tour de Zembrzyce” i inne). Placówki oświatowe odgrywały również dużą rolę edukacyjną w procesie wychowania poprzez organizowanie uroczystości promujących wartości i tradycje rodzinne (świętowanie Dnia Matki, Dnia Ojca, Dnia Babci i Dziadka, Dnia Dziecka, Dzień Seniora spotkania z ciekawymi ludźmi, autorytetami).

Dla rodziców i wychowawców przeprowadzono w szkołach i placówkach liczne szkolenia i wykłady na temat wychowania jak i na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Zorganizowano również spotkania pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych z rodzicami dzieci w przedszkolach i szkołach promujące wychowanie bez przemocy np.: „Jak z szacunkiem i miłością wyznaczać dziecku granice?”. Propozycją dla rodziców były również organizowane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz szkoły i przedszkola, warsztaty psychoedukacyjne dla rodziców wspierające kompetencje wychowawcze i kształtujące prawidłowe postawy rodzicielskie, takie jak:

- „Akademia dla Rodziców”,
- „Szkoła dla Rodziców”,
- „Szkoły dla rodziców i wychowawców”,
- „Postawy rodzicielskie a zachowanie dziecka. Modelowanie jako metoda wychowawcza”
- „Granice w wychowaniu. Pobłażać czy zabraniać?”

Realizacja programów wychowawczych i profilaktycznych w szkołach również opierała się na treściach związanych z wartościami rodzinnymi oraz wychowaniu bez przemocy - przykładowe zajęcia: warsztaty z umiejętności społecznych i psychologicznych; program „Rówieśniczych Doradców”, „Mediacja , jako sposób rozwiązywania konfliktów”, „Stres pod kontrolą”, Program profilaktyczny dla uczniów gimnazjum i ich rodziców „Archipelag Skarbów”, „Teraz już sobie

poradę”, realizacja w szkołach programu wychowawczego „Korona Polskiego Wychowania”, przeprowadzenie zajęć z pierwszej pomocy „Ratujemy życie”. Młodzież ze szkół średnich uczestniczyła w Olimpiadzie Wiedzy o Rodzinie. Formą profilaktyki były również alternatywne (aktywne) formy spędzania czasu wolnego kształtujące prawidłowe wzorce zachowań, organizowane przez domy kultury, szkoły i placówki oświatowe. Młodzieżowe domy kultury uczestniczyły także w programie „Rodzina Trzy Plus”.

W szkołach i placówkach opracowywano oraz rozpowszechniano materiały edukacyjne na temat przemocy, prawidłowych postaw rodzicielskich, instytucji świadczących pomoc i wsparcie, przygotowywano wystawy informacyjne na terenie szkół i poradni w oparciu o różnorodne materiały, plakaty i broszury informacyjne, publikowano informacje na stronach internetowych placówek oświatowych, przygotowywano wystawy: „Mam rękę, która nie bije”, „Gdy podejrzewasz, że dziecko jest krzywdzone”, „Kocham, nie biję”, „Kocham, reaguję”, „Bite dzieci widzą świat inaczej”, „Zachowaj Trzeźwy Umysł”. Rozpropagowywano wśród dzieci i rodziców materiały edukacyjne pt.: „Jestem mamy i taty”, „Nie krzywdź mnie”, „Zamiast klapsa”.

W przedszkolach prowadzone były kąciki dla rodziców dostarczające informacji na temat możliwości uzyskiwania pomocy dla rodzin zagrożonych przemocą oraz dla ofiar przemocy, a także na temat wychowywania dzieci bez przemocy. W placówkach udostępnione były wykazy instytucji udzielających wsparcia osobom indywidualnym w zakresie pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej oraz numer telefonu zaufania. W szkołach eksponowane były plakaty dotyczące poszanowania osoby, promujące wartości i pokazujące konsekwencje łamania prawa. Rodzice na zebraniach otrzymywali ulotki dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy w sytuacji kryzysu w rodzinie oraz różnych zagrożeń, ulotki opracowane przez pedagoga szkolnego „Jak wspierać dziecko w kłopotach”, uczniowie brali także udział w spotkaniach informacyjnych ze specjalistami.

Szkoły i placówki oświatowe uczestniczyły w kampaniach społecznych, organizowały liczne uroczystości i imprezy profilaktyczne dla rodziców, uczniów i nauczycieli promujące zdrowy styl życia oraz wartości rodzinne. Dla rodziców i wychowawców przeprowadzono w szkołach i placówkach liczne szkolenia i wykłady np.: „Chronimy dzieci”, „Przemoc jako problem społeczny”, „Komunikacja tworząca więzi”, „Stawianie granic w wychowaniu”, „Jak rozmawiać na trudne tematy”, „Jak pomóc dziecku znajdującemu się w sytuacji przemocy?”, „Czego nastolatek potrzebuje od rodziców?”, „Wychowanie bez przemocy”.

Propozycją dla rodziców były również grupy wsparcia organizowane przez ośrodki szkolno – wychowawcze. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne organizowały warsztaty psychoedukacyjne np. „Warsztaty rozwoju i wzmocnienia umiejętności rodzicielskich”, zajęcia profilaktyczne w przedszkolach „Spotkanie z Leonem”, a dla rodziców „Agresja u dziecka w wieku przedszkolnym i jak sobie z nią radzić?”, „Poznaj swoje dziecko”, program dla dzieci przedszkolnych „Skrzynia skarbów” (emocje, jak reagować na złość), prelekcje dla rodziców uczniów w szkole ponadgimnazjalnej np. „Zagrożenia wieku dorastania”, „Bezpieczny świat”. Młodzież i rodzice brali również udział w zajęciach dotyczących zdrowia psychicznego realizowanych przez Lubelskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego. Przeprowadzono liczne spotkania uczniów z przedstawicielami policji, straży pożarnej, straży miejskiej, pogotowia ratunkowego na temat bezpieczeństwa. Zmiana postaw i przekonań wobec przemocy następowała również poprzez realizację programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych np.: realizacja autorskich programów: „Emocje i ja”, „Moja wartość – Ja”, „Umiem, chcę, pomogę”, realizacja programu „Bumerang szczęścia”, który przygotowali sami uczniowie – miała na celu propagowanie pomagania innym, realizacja programów: „Przyjaciele Zippiego”, „Zdrowo i bezpiecznie idziemy przez życie”, „Spójrz inaczej na agresję”, realizacja w gimnazjach programu profilaktycznego „Archipelag skarbów”, „Porozumienie bez przemocy – Język Żyrafy w szkole”, „Agresja w nas i wokół nas”, „Prawa dziecka”, programów terapeutycznych „Nie jesteś sam”, „Chcemy być Sobą”, „Już sobie poradzę”, zajęcia profilaktyczno – wychowawcze w ramach programu „Profilaktyka zachowań agresywnych”, „Dobrze nam razem”, program profilaktyczny „Mediacje krok po kroku”, „Program Mediatorów Rówieśniczych”, „ARS – czyli jak dbać o miłość”, „Droga ku dorosłości”, „Zaakceptować siebie”, „Biorę odpowiedzialność”, „Skąd się bierze egoizm we współczesnym świecie?”, „Autoasertywni, czyli o asertywności, która może uratować życie”, zajęcia socjoterapeutyczne kształtujące umiejętności społeczne dla uczniów gimnazjum „Rozwijam się”. Szkoły brały udział w Ogólnopolskiej Kampanii Społecznej „Szkoła bez Przemocy”, przeprowadzono zajęcia edukacyjne z uczniami nt. rozwiązywania konfliktów i radzenia sobie ze stresem, włączenia informacji z przemocy w rodzinie do treści szkolnych na zajęciach

z wychowania do życia w rodzinie, prowadzenie zajęć wychowawczo - dydaktycznych z dziećmi w przedszkolach „Dzieci mają swoje prawa”. Podstawowe cele w wychowaniu dzieci i młodzieży to kształcenie umiejętności wyrażania uczuć i emocji oraz kształcenie zachowań prospołecznych w zakresie dostrzegania i zaspokajania potrzeb drugiego człowieka w oparciu o prawa dziecka.

Szkoły podejmowały różnorodne działania dbając o atrakcyjną ofertę oddziaływań wychowawczych np.: realizacja pomocy psychologicznej w ramach projektów „Unia wielkich możliwości”, „Kuznia talentów”, zajęcia o charakterze terapeutycznym „Bajkoterapia”, organizacja w jednej ze szkół tygodnia poświęconego przeciwdziałaniu przemocy i agresji w szkole „Nie ulegaj presji, żyj bez agresji”. Poradnie realizowały Program Profilaktyczno-Interwencyjny dla rodziców, nauczycieli i młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej „Biorę odpowiedzialność”, projekt „Młodzieżowe forum filmowe”, interaktywne działania profilaktyczne mające na celu walkę ze stereotypami, radzenia sobie z przemocą wśród młodzieży. Poradnie realizowały również, „Szkoły dla Rodziców i Wychowawców” – trening umiejętności wychowawczych oraz programy profilaktyczne dla dzieci „Mądra Królowa Pszczół”, „Nie jesteś sam”, „Koniczynka”, „Złapać wiatr w żagle”, „Świat bez Agresji”, „Treningi Twórczego Myślenia”, „ Rozwiązywanie konfliktów poprzez negocjacje i mediacje”, „Stymulacja mediacji – zajęcia warsztatowe z uczniami”. W szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych realizowane były spotkania, m.in.: „Dyskusyjny Klub Filmowy z warsztatami profilaktyczno-interwencyjnymi jako szansa nabywania konstruktywnych wzorców zachowań będących alternatywą do zachowań ryzykownych”, „Odpowiedzialność karna nieletnich”, „Konflikty i ich rozwiązywanie”. Wiele działań podejmowały również Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze: zorganizowanie spotkań dla wychowanków internatu z psychologiem policyjnym, dzielnicowym nt. konsekwencji bierności wobec przemocy, ustalenie przez Młodzieżową Radę Internatu i realizację przez grupy internackie Kodeksu Dobrych Relacji, uczestnictwo wychowanków internatu w Banku Dobrych Uczynków, Wzorowych Postaw i Pięknych Słów, realizacja programu profilaktyki z zakresu umiejętności społecznych. Uczniowie lubelskich szkół brali również udział w projekcie „Lublin w Sieci Życzliwości” promującym życzliwość jako wartość społeczną. Uczniowie gimnazjum brali udział w projekcie „Hate Over- jestem wolny od mowy nienawiści”, którego celem jest zmniejszenie zjawiska mowy nienawiści – formy cyberprzemocy w Internecie.

Uczniowie oglądali spektakle teatralne o problematyce wyrażania uczuć, rozwiązywania problemów w rodzinie np: „Kolce róży”, „Podróż przedawnionych wartości”, „Zły Pan”.

➤ **Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie**

W ramach działania: Opracowywanie i dystrybucja materiałów informacyjno – edukacyjnych w Biurze ds. Osób Niepełnosprawnych w 2016 r. wydano kolejną edycję Miejskiego Informatora dla Niepełnosprawnych Mieszkańców Lublina w nakładzie 700 sztuk, w którym m. in. zawarto dane teleadresowe Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w Lublinie. Informator dostępny jest w Biurze przez cały rok, rozwieszono są także plakaty i ulotki z zakresu przemocy w rodzinie oraz informacje o działalności Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Centrum oprócz przyjęć indywidualnych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, prowadzi również zajęcia grupowe oraz warsztaty. W 2016 r. przeprowadzono dwie edycje „Szkoły dla rodziców”, w czasie których promowane są wartości rodzinne i wychowania bez przemocy. Na jedną edycję składa się 10 zajęć. Przeprowadzono prelekcje dla rodziców w szkołach na temat promocji działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. CIK bierze udział w imprezach profilaktycznych, podczas których pracownicy udzielają konsultacji i informacji dla mieszkańców miasta Lublin. Centrum opracowało również broszury informacyjne dot. zjawiska przemocy oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie i wydrukowało w liczbie 500 sztuk.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

W ramach działania pn. Organizacja i udział w festynach środowiskowych, imprezach profilaktycznych przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie podjęli się organizacji festynów rodzinnych promujących pozytywny wzorzec rodziny, podczas których udzielano informacji nt. systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz kolportowano ulotki z zakresu przeciwdziałania zjawisku przemocy.

- Festyn rodzinny „ Energia pokoleń”, termin – 19.06.2016 r., miejsce- boisko „Orlik” przy wąwozie ul. Lwowska w Lublinie, cel – integracja społeczności lokalnej, w tym seniorów, ukazanie sposobów spędzania czasu wolnego,
- Zabawa choinkowa, termin – 22.01.2016r., miejsce - Dom Kultury Kalinowszczyzna, cel - organizacja czasu wolnego dla dzieci i rodziców przy wspólnej zabawie,
- Kolędowanie z Seniorami, termin - 23.01.2016r., miejsce - siedziba Stowarzyszenia „Centrum Słuchania – Rut” przy ul. Podwałe 3, cel - budowanie więzi międzypokoleniowej poprzez wspólne kolędowanie, zagospodarowanie czasu wolnego osobom starszym, kultywowanie tradycji bożonarodzeniowych, integracja międzypokoleniowa,
- Bal Seniora, termin- 06.10.2016r., miejsce- Bar Kaprys w Lublinie ul. Lwowska 6, cel- integracja osób starszych oraz ukazanie sposobów spędzania czasu wolnego,
- Piknik rodzinny pt. „ 100% radości z rodzinnej miłości”, termin- 21.06.2016r., miejsce - teren Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Misjonek Maryi w Dąbrowscy, cel - zorganizowanie aktywnej formy wypoczynku dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- „Świąteczne drzewko międzypokoleniowe”, termin – 19.12.2016r., miejsce - Słomiany Rynek przy ul. Towarowej w dzielnicy Kalinowszczyzna, cel - integracja społeczności lokalnej, w tym osób starszych, dzieci i młodzieży, podtrzymywanie tradycji bożonarodzeniowej,
- XI Festyn Rodzinny „Mama, Tata i Ja” pod hasłem „Energia Pokoleń”. Wydarzenie odbyło się w dniu 17.06.2016r. na boisku szkolnym przy Gimnazjum Nr 15 ul. Elektryczna 51. Inicjatorem Festynu była Filia Nr 2 MOPR, we współpracy z Sekcją ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR, Szkołą Podstawową Nr 32, Gimnazjum Nr 15 oraz Wielopokoleniowym Klubem Wolontariusza. Celem głównym Festynu była międzypokoleniowa integracja społeczności lokalnej Kośminka i dzielnic sąsiadujących. Ponadto w trakcie festynu promowano prawidłowy wzorzec rodziny i rozdawano materiały informacyjno – edukacyjne dotyczące przemocy. W festynie wzięło udział ok. 200 osób, w tym ok. 80 seniorów,
- W dniu 21 czerwca 2016 r. Filia Nr 3 Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie zorganizowała, Festyn pn. „Energia pokoleń”. Wydarzenie odbyło się na terenie osiedla im. H. Sienkiewicza LSM, przy Szkole Podstawowej Nr 38, ul. Wołodyjowskiego 13. Festyn miał charakter otwarty, był adresowany do mieszkańców Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej oraz wszystkich zainteresowanych, w każdym wieku: dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów. Jednym z celów wydarzenia było promowanie prawidłowych wzorców rodziny, pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych. Prezentowane oferty aktywizacyjne dawały rodzicom możliwość wyboru dla swoich dzieci atrakcyjnych i wartościowych form spędzania czasu wolnego,
- Międzypokoleniowy festyn "Dziecięcy dzień radości" pod hasłem "Energia pokoleń" w dniu 29 maja 2016r. Impreza zorganizowana była na placu kościelnym przy ul. Radzyńskiej 3 w Lublinie. Realizatorami przedsięwzięcia byli: Parafia Księża Sercanów p. w. Dobrego Pasterza oraz pracownicy Filii Nr 4 MOPR w Lublinie. Celem inicjatywy było promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych. Liczba uczestników: 200 osób,
- Rodzinny Festyn z okazji Dnia Dziecka w dniu 4 czerwca 2016r. Miejsce imprezy: plac zabaw i boisko sportowe przy ul. F. Kleeberga 16 w Lublinie. Realizatorami przedsięwzięcia byli: Dom Kultury „Kalinowszczyzna” ul. Kazimierza Tumidajskiego 2 oraz pracownicy socjalni MOPR Sekcji Pracy Socjalnej Nr 18. Celem inicjatywy było promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych, lokalnych i międzypokoleniowych. Liczba uczestników: 200 osób.
- W ramach działalności profilaktyczno – edukacyjnej pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wsparli Filie MOPR w organizacji festynów rodzinnych promujących pozytywny wzorzec rodziny, podczas których udzielano informacji nt. systemu wsparcia dla

osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz kolportowano ulotki z zakresu przeciwdziałania zjawisku przemocy. Przedstawiciele Sekcji aktywnie uczestniczyli w festynach z okazji Dnia Dziecka w Domu Kultury Kalinowszczyzna oraz na boisku i placu zabaw przy bloku przy ul. Kleeberga 16, "Rodzina Felina chlubą dla Lublina" na terenie Szkoły Podstawowej Nr 52 przy ul. Władysława Jagiełły 11 w Lublinie, "Mama, Tata i Ja" na boisku szkolnym Gimnazjum Nr 15 przy ul. Elektrycznej 51 oraz "Energia pokoleń" na boisku Gimnazjum Nr 3 w Lublinie ul. Nałkowskich 110.

Działanie pn. Promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy poprzez różne formy psychoedukacyjne dla rodziców realizowane było m.in. przez Specjalistyczną Poradnię Rodzin MOPR.

W 2016r. opracowano trzy programy służące działaniom psychoprofilaktycznym, promujące wartości rodzinne i wychowanie bez przemocy:

- 1) "Szkoła dla Rodziców i Wychowawców" – program I
- 2) "Rodzeństwo bez rywalizacji" – program II
- 3) "Jak dogadać się z nastolatkiem" – program III.

W ramach powyższych działań zrealizowano 7 edycji "Szkoły dla Rodziców", w których wzięło udział 90 uczestników.

Ponadto pracownicy Filii Nr 3 MOPR w 2016r. zorganizowali zajęcia psychoedukacyjne dla rodziców promujące treści profilaktyczne nt. wychowania bez przemocy:

W dniach: 21 października oraz 9 grudnia 2016 r. zorganizowane zostały 2 spotkania z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin w Lublinie, ul. I Armii Wojska Polskiego 1, o tematyce: „Jak chronić dzieci przed zagrożeniami internetowymi”. Spotkania w ramach „Szkoły dla rodziców”, miały na celu: edukację rodziców w zakresie profilaktyki zagrożeń dzieci i młodzieży, związanych z cyfryzacją, w tym dotyczących zjawiska przemocy „w sieci”. Uczestnikami byli rodzice z obszaru działania Filii Nr 3, korzystający ze świadczeń pomocy społecznej.

Przedstawiciele Filii Nr 4 MOPR w 2016 prowadzili działania z zakresu zadania dot. realizacji programów profilaktycznych, treningów zastępowania agresji, prelekcji dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

W dniu 5 maja 2016 r. w sali gimnastycznej Gimnazjum Nr 16 im. Fryderyka Chopina przy ul. Poturzyńskiej 2 w Lublinie odbyło się działanie pn. RAP-PEDAGOGIA. Spotkanie profilaktyczne skierowane było do uczniów oraz kadry pedagogicznej ww. placówki (ok. 300 osób). Tematyka spotkania dotyczyła zachowań ryzykownych młodzieży w perspektywie zagrożeń zjawiskami patologii społecznej. Działanie przeprowadzone zostało w formie muzycznych warsztatów profilaktycznych, opartych na muzyce hip-hop w ramach projektu pn. "RAP-PEDAGOGIA". Występ inspirowany był życiem osobistym Pana Dobromira Makowskiego - pedagoga oraz autora i wykonawcy koncepcji, a także byłego narkomana i wychowanka domu dziecka. Jako osoba doświadczona wieloma problemami, uświadamiał młodzież jak pozytywnie spędzać czas, bez stosowania wszelkiego rodzaju używek i dopalaczy, a także przemocy.

W ramach działania dot. opracowania i dystrybucji materiałów informacyjno – edukacyjnych pracownicy socjalni Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wzięli czynny udział w opracowaniu projektu ulotki z najważniejszymi informacjami dotyczącymi przemocy w świetle prawa oraz danymi teleadresowymi placówek świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie. W maju 2016 r. zakupiono 1000 sztuk ulotek oraz rollup z logo i danymi kontaktowymi Zespołu Interdyscyplinarnego. Ulotki dystrybuowano wśród osób objętych procedurą „Niebieskie Karty”, a także na festynach i spotkaniach profilaktyczno - informacyjnych. Ponadto pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wśród osób objętych procedurą „Niebieskie Karty” dystrybuowali materiały informacyjne m.in. Stowarzyszenia „Niebieska Linia”, AGAPE, Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Stowarzyszenia SYNERGIA oraz Wspólnot AI Anon, Alateen i Anonimowych Alkoholików, a także materiały edukacyjne nt działań profilaktycznych i dostępnych form wsparcia dla rodzin z problemem przemocy.

Pracownicy Filii Nr 5 MOPR w 2016 r. otrzymali ulotki z Urzędu Miasta Lublin, Fundacji Dzieci Niczyje oraz Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, dotyczące informacji jak nie stać się ofiarą przestępstwa, jak zachować się w sytuacji kryzysowej oraz na temat wsparcia dla osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób im najbliższych. Łącznie otrzymano ok. 100 ulotek, które zostały rozdyskrebowane wśród osób zainteresowanych.

W ramach działalności profilaktyczno – edukacyjnej 4 pracowników Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie wzięło czynny udział w Tygodniu Pomocy Ofiarom Przestępstw, pełniąc w dniach 24-26.02.2016r. dyżury w siedzibach Prokuratury Rejonowej Lublin - Północ i Lublin - Południe, udzielając zgłaszającym się osobom informacji nt. aspektów prawnych systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i procedury „Niebieskie Karty”, jak również możliwości uzyskania bezpłatnego wsparcia oraz zapobiegania wskazanemu zjawisku.

16 lutego 2016r. dwóch przedstawicieli Sekcji uczestniczyło w konsultacjach społecznych dot. map zagrożeń przestępczością na terenie działania Komisariatu Policji IV w Lublinie, podczas których omówiono czynniki sprzyjające prawidłowej współpracy pomiędzy MOPR a Policją, jak również wspólnie podejmowanych działań na rzecz rodzin z problemami przemocy, zamieszkującymi obszar działalności Komisariatu.

W czerwcu 2016r. koordynator Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyła z ramienia MOPR w spotkaniu Zespołu Merytorycznego Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, podczas którego opracowano zasady współpracy MOPR, Policji i KRPA w zakresie zwiększenia skuteczności działań wobec osób uzależnionych i ich rodzin.

Przedstawiciel Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR uczestniczył w pracach zespołu specjalistów ds. opracowania Miejskiego programu korekcyjno – edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej.

W ramach współpracy z II Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich SR Lublin - Zachód Ww. w dniu 23.11.2016r. koordynator Sekcji wygłosiła prelekcję pt. „Procedura Niebieskie Karty” podczas szkolenia dla kuratorów społecznych organizowanego przez Sąd Rejonowy Lublin - Zachód w Lublinie. Przekazano informacje nt. systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ustalono zasady dalszego współdziałania grup roboczych z kuratorami w ramach procedury „Niebieskie Karty” w stosunku do rodzin objętych nadzorem kuratorskim.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W 2016 roku realizowano następujące programy i przedsięwzięcia profilaktyczne:

- „Razem Przeciwko Przemocy - Niebieskie Karty” w tym:
 - „Policyjna Maskotka Przyjacielem Dziecka“
 - „Miejski Pokój Przyjęć dla Ofiar Przemocy”.
 - Telefon konsultacyjno – informacyjny „Potrzebujesz pomocy zadzwoń - 81-535-53-30”.
- „Wolność”.
- „Jestem Bezpieczny”.
- „Bezpieczny Internet“.
- „Bezpieczna droga do szkoły i domu“.
- Zintegrowane działania prewencyjne pn. „Gimbus Patrol” w ramach programu „Puste Ławki - STOP”.
- „Bezpieczny Senior“.
- „Bezpieczna Kobieta“.
- „Odpal myślenie nie wchodź w uzależnienie“.
- „Trzeźwy umysł na drodze”.
- „Czy psy muszą gryźć”

W ramach realizacji programu „Razem Przeciwko Przemocy” w Zespole ds. Nieletnich i Patologii Komendy Miejskiej Policji w Lublinie jako system wsparcia dla ofiar przemocy funkcjonują:

- Telefon konsultacyjno - informacyjny 81 535 - 53 - 30, „Potrzebujesz pomocy zadzwoń - „My Cię Wysłuchamy i Pomożemy” dla osób potrzebujących pomocy oraz dla ofiar przestępstw, w ramach którego w 2016 roku udzielono 42 porad telefonicznych oraz 31 porad indywidualnych.
- „Przyjazny Pokój Przesłuchań”, w którym odbywają się czynności procesowe z udziałem małoletnich pokrzywdzonych przestępstwem.
- „Policyjna Maskotka Przyjacielem Dziecka“ udział „Sierżanta Poli“ i „Sierżant Alicji“ w spotkaniach edukacyjno – profilaktycznych z dziećmi, które budują pozytywny wizerunek Policji wśród społeczności lokalnej.

W 2016 roku w ramach projektu „Bezpieczna droga do szkoły i domu” na terenie miasta Lublin funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP w Lublinie przeprowadzili 173 spotkania dla 10.467 osób, w tym 10.085 uczniów, 70 pedagogów i 312 rodziców. Tematyka spotkań dotyczyła szeroko pojętego bezpieczeństwa dzieci, poruszano również problematykę przemocy i agresji rówieśniczej, a także odpowiedzialności nieletnich wobec prawa.

Policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w 2016 uczestniczyli w 56 akcjach popularyzujących pracę Policji w zakresie działalności prewencyjnej oraz przeciwdziałania zjawiskom patologicznym. W ramach podejmowanych działań organizowano pokazy tresury psów policyjnych oraz sprzętu policyjnego oraz przekazywano materiały o tematyce profilaktyczno – prewencyjnej, tj. odblaski, magnesy z logo Bezpieczny Lublin oraz z numerami telefonów alarmowych, a także ulotki „Co zrobić w razie ataku psa”, „Zatrzymaj Przemoc”, „Jak nie stać się ofiarą przestępstwa”, „Młody człowieku nigdy nie jesteś sam”- 300 sztuk, broszury: „Nie jesteś na sprzedaż”. Czynny udział w spotkaniach profilaktycznych brały również maskotki policyjne – „Sierżant Poli” i „Sierżant Alicja”.

Ponadto w okresie 2016 roku zorganizowano 7 „Dni Otwartych” Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, podczas których dzieci z lubelskich szkół i przedszkoli a także studenci mieli możliwość zwiedzenia pomieszczeń KMP oraz uczestniczenia w pokazie sprzętu policyjnego i tresury psów policyjnych. W 2016 roku Komendę Miejską Policji w Lublinie zwiedziło 637 osób.

W ramach działań podejmowanych na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa osób starszych w 2016 roku funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP Lublinie przeprowadzili 15 spotkań dla 286 seniorów zamieszkujących miasto Lublin, podczas których zwracano uwagę na działania oszustów wykorzystujących podeszły wiek oraz wrażliwość osób starszych, jak również poruszano kwestię działań jakie podejmuje Policja w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W 2016 roku odbyło się również coroczne seminarium „Bezpieczny Lublin”, którego przewodnim tematem w tym roku było bezpieczeństwo osób starszych.

W grudniu 2016 roku policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wspólnie z pracownikami Wydziału Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta na oddziałach dziecięcych Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Lublinie, Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Lublinie oraz Lubelskim Hospicjum dla Dzieci im. Małego Księcia zorganizowali „MIKOŁAJKI”. W ramach tej akcji przeprowadzono spotkania z dziećmi na temat bezpiecznych zachowań. Każde dziecko otrzymało mikołajkowe prezenty, które zostały zakupione przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin. W spotkaniu uczestniczył również „Św. Mikołaj” a także „Sierżant Poli”.

W 2016 roku Komenda Miejska Policji w Lublinie włączyła się w międzynarodową kampanię „16 Dni Przeciw Przemocy Wobec Kobiet”. W ramach przedmiotowej kampanii policjanci i pracownicy Wydziału Prewencji KMP w Lublinie pełnili dyżury telefoniczne przy telefonie konsultacyjno – informacyjnym: 81 535 - 53 - 30 mające umożliwić uzyskanie porady osobom potrzebującym wsparcia. Ponadto policjanci KMP w Lublinie przedstawiali cele kampanii podczas 12 spotkań prowadzonych w ramach działań profilaktyczno - edukacyjnych adresowanych do społeczności lokalnej w tym: uczniów i rodziców oraz nauczycieli szkół podstawowych.

Komenda Miejska Policji w Lublinie w 2016 roku pozyskała z :

- Fundacji „Dajemy Dzieciom Siłę” materiały promocyjne w postaci poradników pt. „Będę Świadkiem – poradnik dla dzieci uczestniczących w procedurach karnych - 18 sztuk, „Kurator reprezentujący dziecko w postępowaniu karnym”- 5 sztuk, „Będę świadkiem - Poradnik dla nastolatków uczestniczących w procedurach karnych” - 17 sztuk, „Kurator procesowy dla małoletniego pokrzywdzonego”- 3 sztuki.
- Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w ramach programu prewencyjnego „Odpal myślenie nie wchodź w uzależnienie”- ulotki w ilości 4000 sztuk, smyczy - 3000 sztuk.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Rozpowszechniano ulotki, broszury i plakaty dotyczące zjawiska przemocy oraz udzielano informacji ofiarom przemocy na temat możliwości uzyskania pomocy i wsparcia. W Ośrodku Kuratorskim nr 5 w Lublinie prowadzono edukację młodzieży w zakresie zjawiska przemocy i przeciwdziałania agresji oraz zajęcia z zakresu kompetencji rodzicielskich w ramach „Szkoły dla Rodziców”.

Zorganizowano imprezę edukacyjno-rekreacyjną pt. „Wyprawa po zdrowie” dla uczestników ośrodków kuratorskich Sądu Rejonowego Lublin-Wschód i Lublin-Zachód z tematem przewodnim: „Stop agresji, stop przemocy”. Celem imprezy było propagowanie haseł życia bez agresji i przemocy, zdrowego stylu życia, aktywnego spędzania czasu wolnego.

Kuratorzy z II Zespołu przeprowadzili akcję edukacyjną w szkołach, w ramach której odbyły się prelekcje na temat:

- Przemoc w rodzinie – aspekty prawne
- Przemoc rodzi przemoc
- Konsekwencje dorastania w rodzinie z problemem przemocy
- Błędy wychowawcze rodziców i opiekunów a zachowania agresywne dzieci i młodzieży
- Problemy w rodzinie - gdzie szukać pomocy.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W siedzibie III Zespołu rozpowszechniano ulotki, broszury i plakaty dotyczące zjawiska przemocy, udzielano informacji ofiarom przemocy na temat możliwości uzyskania pomocy i wsparcia.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

Funkcjonariusze Straży Miejskiej organizowali i brali udział w festynach środowiskowych oraz imprezach profilaktycznych na terenie miasta Lublin. W 2016 roku uczestniczyli w 12 festynach środowiskowych, m.in.:

- „Międzynarodowy Dzień Orderu Uśmiechu”,
- „Festyn Rodzinny” przy Szkole Podstawowej nr 32 w Lublinie,
- „Festyn Środowiskowy” w Zespole Szkół nr 12 w Lublinie,
- „Rodzinalia 2016” przy Parafii pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, ul. Bazylianówka 85.

Funkcjonariuszki uczestniczyły w imprezie profilaktycznej pod nazwą „Marsz Różowej Wstążki” organizowanej przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin.

Zespół ds. profilaktyki Straży Miejskiej w placówkach oświatowych realizował m.in. program profilaktyczny „Przemocy NIE”, w którym łącznie uczestniczyło 755 uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych. Funkcjonariusze podczas zajęć zwracali uwagę na wszelkie zachowania dzieci mogące świadczyć o stosowaniu względem nich przemocy, a swoje wątpliwości i spostrzeżenia przekazywali pedagogom bądź psychologom.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W siedzibie I oraz II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej rozpowszechniano materiały edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy oraz dostarczano informacji o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy. Udzielono łącznie 862 informacje.

W projekcie „Szkoła dla rodziców” jeden kurator realizował program profilaktyczny dla rodziców nieletnich kierowanych do Kuratorskich Ośrodków Pracy z Młodzieżą. W programie udział wzięło 9 uczestników.

W ramach obowiązków służbowych kuratorów rozpowszechniano informacje o instytucjach udzielających pomocy w środowisku lokalnym. Inicjowano 53 działania w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie poprzez informowanie odpowiednich służb (policja, MOPR, prokuratura, wydział rodzinny).

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

W 2016 roku rozpowszechniano materiały edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie wśród lokalnej społeczności oraz informowano o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Współpracowano z mediami (prasa, radio, telewizja) – w zakresie propagowania zachowań bez przemocy oraz zmiany postrzegania zjawiska przemocy w rodzinie. Zostało rozkolportowanych 1000 broszur i ulotek oraz udzielono 246 informacji

o instytucjach. SOW realizował projekt „Milczę pomagam przemocy”, w którym uczestniczyło 170 osób.

Pracownicy SOW opracowali i realizowali zajęcia psychoedukacyjne z zakresu umiejętności społecznych oraz programy profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz programy i zajęcia warsztatowe z zakresu podnoszenia kompetencji rodzicielskich. Przeprowadzono 64 zajęcia profilaktyczne z zakresu przemocy.

➤ **Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin w Lublinie**

W Archidiecezji funkcjonuje około 87 Parafialnych Poradni Rodzinnych, obsługiwanych przez 90 doradców życia rodzinnego. Archidiecezjalny Ośrodek Duszpasterstwa Rodzin w Lublinie prowadzi Studium Życia Rodzinnego, które przygotowuje do współpracy w zakresie duszpasterstwa rodzin na szczeblu parafialnym, zgodnie z ustaleniami Kurii Metropolitalnej. W ramach Studium Życia Rodzinnego kształcenie rozpoczęły 34 osoby. Studium ma opracowany program interdyscyplinarny, który obejmuje następujące zagadnienia:

- Biblia o małżeństwie i rodzinie,
- socjologiczne uwarunkowania rodziny,
- psychologiczne uwarunkowania życia małżeńsko-rodzinnego,
- teologiczne aspekty małżeństwa i rodziny,
- biomedyczne i seksuologiczne zagadnienia małżeństwa,
- moralne zagadnienia małżeństwa i rodziny,
- naturalne planowanie rodziny,
- prawne aspekty małżeństwa i rodziny w świetle prawa kościelnego,
- rodzina w świetle pedagogiki i wychowanie dziecka,
- organizacja i metodyka pracy duszpasterstwa rodzin w parafii,
- metody aktywizujące,
- praktyki poradnictwa rodzinnego.

➤ **Zgromadzenie Księży Marianów w Lublinie**

Księża Marianie przy Parafii Rzymskokatolickiej pw. Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny w Lublinie, ul. Bazylanówka 85 prowadzili w 2016 roku działalność:

- społeczno – kulturową (organizacja wydarzeń kulturalnych, festynów),
- oświatowo – wychowawczą (prelekcje specjalistów na tematy wychowawcze),
- charytatywno – opiekuńczą (świetlica środowiskowa dla dzieci i młodzieży, grupa wsparcia dla osób niepełnosprawnych, poradnia rodzinna, pomoc psychologiczna).

W dniu 12 czerwca 2016 roku na boisku sportowym Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego nr 1 w Lublinie przy ul. Alei Spółdzielczości Pracy nr 65 zorganizowano VIII Parafialny Festyn Rodzinny RODZINALIA 2016, w którym wzięło udział około 5 000 osób.

Głównymi celami festynu było:

- eliminowanie zachowań negatywnych takich jak wulgarność, agresja, przemoc w rodzinie,
- forma aktywizacji społecznej i sposobu spędzania wolnego czasu bez spożywania alkoholu,
- integrowanie rodzin,
- pogłębianie więzi rodzinnych i wzajemnej współpracy w rodzinie,
- propagowanie zdrowego stylu życia,
- promocja rodziny i wartości rodzinnych w środowisku lokalnym.

Adresatami wydarzenia były rodziny, władze lokalne, patroni, sponsorzy, lokalne media. Informacja o festynie została przekazana do następujących mediów: TVP Lublin, Radio Lublin, Dziennik Wschodni, Moje Miasto, Gość Niedzielny, Niedziela, Nowy Tydzień, Radio Er.

Do największych korzyści jakie przyniosła organizacja festynu zaliczono:

- nawiązanie pozytywnych relacji wewnątrzrodzinnych,
- wspólne spędzenie wolnego czasu,
- zaktywizowanie rodzin w ramach różnorodnych konkursów podczas festynu,
- ukazanie pozytywnych wzorców osobowych, w szczególności macierzyństwa i ojcostwa.

➤ **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”**,

W 2016 roku realizowano zadania publiczne z zakresu edukacji, oświaty i wychowania w ramach Programu Rządowego „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. Specjaliści ze Stowarzyszenia udzielali pomocy psychologiczno – pedagogicznej, która dotyczyła cyberprzemocy, rozwiązywania konfliktów, podejmowania interwencji profilaktycznych oraz reagowania w sytuacjach kryzysowych.

Stowarzyszenie zorganizowało szkolenie dla specjalistów z zakresu diagnozy i wsparcia dziecka wykorzystywanego seksualnie. W szkoleniu uczestniczyły 34 osoby.

W szkołach i placówkach upowszechniano programy z zakresu edukacji dla bezpieczeństwa. Zrealizowano projekt „Spróbuj Inaczej”, którego statystyka przedstawia się następująco:

- Liczba szkół i placówek do których był kierowany projekt -5,
- Liczba szkół i placówek prowadzących działania dla rodziców -5,

Uczestnicy bezpośredni projektu:

- Liczba uczniów uczestniczących w projekcie ogółem – 421,
- Liczba nauczycieli uczestniczących w projekcie ogółem – 62,
- Liczba rodziców uczestniczących w projekcie ogółem – 73.

Specjalistyczna placówka wsparcia dziennego prowadząca program profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie objęła pomocą 30 dzieci. Zrealizowano projekty finansowane przez Fundację Dzieci Niczyje w 3 liniach programowych:

1. Bezpieczeństwo dzieci i młodzieży w Internecie: Internecio - czyli o bezpieczeństwie w sieci na wesoło,
2. Profilaktyka krzywdzenia małych dzieci (0-6 lat): Rodzina to skarb!,
3. Pomoc dzieciom-ofiarom przemocy: Bezpieczna przystań.

Liczba uczestników biorących udział w konsultacjach i warsztatach w ramach projektów przedstawia się następująco:

- Konsultacje pedagogiczne: 37 osób (dzieci, rodzice, profesjonaliści),
- Konsultacje psychologiczne 31 osób (dzieci, rodzice, profesjonaliści),
- Konsultacje z informatykiem: 22 osoby,
- Konsultacje prawne: 54 osoby,
- Konsultacje socjalne: 39 osób,
- Konsultacje specjalisty ds. dzieci krzywdzonych: 22 osoby (dorośli, dzieci, profesjonaliści),
- Warsztaty dla dzieci dotyczące problemu cyberprzemocy: 202 dzieci,
- Warsztaty dla dzieci przedszkolnych „Emocje – co to takiego?” – 129 dzieci.

Cel II: Zintensyfikowanie działań w zakresie ochrony i udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Zadanie 1: Udzielanie profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych i niepełnosprawnych oraz świadkom przemocy.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W okresie sprawozdawczym placówka udzieliła pomocy 1145 klientom (aktywne karty klienta), w tym 80 dzieciom, 963 osobom w wieku 19-59 lat oraz 102 osobom w wieku powyżej 60 roku życia. 768 osób pojawiło się w CIK po raz pierwszy. Wielu klientów Centrum Interwencji Kryzysowej to osoby doświadczające przemocy, w tym zakresie pomocą objęto 210 osób, w tym 13 dzieci. W CIK odbyło się ogółem 16069 konsultacji, w tym:

- 6337 w kontakcie indywidualnym,
- 820 konsultacji prawnych,
- 9268 połączeń w Całodobowym Telefonie Zaufania
- 464 w kontakcie telefonicznym i mailowym.

Uwzględniając potrzeby klientów w Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzone były w 2016 r. następujące zajęcia grupowe: 2 grupy DDA – 15 osób; grupa terapeutyczna dla kobiet doświadczających przemocy – 10 osób. Zrealizowano 2 edycje Szkoły dla Rodziców - 33 uczestników.

Od lutego do grudnia 2016 r Centrum Interwencji Kryzysowej realizowało wspólnie z Komendą Miejską Policji oraz Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie projekt pod nazwą „Przyjazne Patrole”. Pracownicy Centrum zrealizowali 106 patroli, w czasie których odbyło się 711 spotkań z rodzinami w środowisku. Programem objęto 255 rodzin. W czasie trwania projektu wskutek interwencji Przyjaznych Patroli wszczęto 24 razy procedurę Niebieskie Karty oraz odebrano 19 dzieci na podstawie art. 12a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. 11 razy sporządzono wniosek do sądu o odebranie dziecka opiekunom.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

Łącznie pomocą ze strony grup roboczych i pracą socjalną w 2016 r. objęto 2776 osób, w tym osoby doświadczające przemocy, stosujące przemoc i świadkowie przemocy. Z interdyscyplinarnego wsparcia w ramach procedury „Niebieskie Karty” skorzystało 1197 kobiet, w tym 94 niepełnosprawne i 124 starsze, 839 mężczyzn, w tym 39 niepełnosprawnych i 73 starszych, 740 dzieci, w tym 28 niepełnosprawnych. 1023 rodziny dotknięte problemem przemocy objęte zostały pomocą grup roboczych.

1077 osób objęto wsparciem w formie różnego rodzaju poradnictwa, z tego:

- 6 skorzystało z poradnictwa medycznego podczas spotkań grup roboczych,
- 33 skorzystało z poradnictwa psychologicznego,
- 8 skorzystało z poradnictwa prawnego,
- 1077 skorzystało z poradnictwa socjalnego,
- 26 skorzystało z poradnictwa rodzinnego i zawodowego.

Pracownicy Filii Nr 1 MOPR udzielili 125 porad osobom z rodzin dotkniętych problemem przemocy, 76 osób objęto poradnictwem oraz pomocą i wsparciem, w tym 15 osób starszych i niepełnosprawnych.

W okresie sprawozdawczym Filia Nr 2 MOPR realizowała poradnictwo socjalne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Poradnictwo prowadzone przez pracowników socjalnych polegało na przekazywaniu informacji o dostępnych formach wsparcia realizowanych na rzecz rodzin z problemem przemocy w rodzinie. Osoby zainteresowane były kierowane do Centrum Interwencji Kryzysowej, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR, Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Potrzebującym "AGAPE", Ośrodka wsparcia dla osób doświadczających przemocy, celem skorzystania ze wsparcia psychologicznego, prawnego lub w formie schronienia. Pracownicy socjalni brali udział w posiedzeniach grup roboczych powołanych w związku z problemem przemocy w rodzinie.

- liczba udzielonych porad – 52
- liczba osób objętych poradnictwem oraz pomocą i wsparciem - 78 osób (26 rodzin), w tym:
- liczba osób starszych – 5
- liczba osób niepełnosprawnych – 4
- liczba świadków przemocy – 41

Pracownicy Filii Nr 3 MOPR udzielili 26 porad osobom z rodzin dotkniętych problemem przemocy, 26 osób objęto poradnictwem oraz pomocą i wsparciem, w tym 4 osoby starsze i niepełnosprawne.

W roku 2016 pracownicy socjalni Filii Nr 4 MOPR ogółem założyli 4 Niebieskie Karty. Osoby objęte procedurą Niebieskie Karty otrzymywały z rąk pracownika socjalnego pouczenie dla osób dotkniętych przemocą oraz informatory z wykazem podmiotów realizujących zadania w zakresie

przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ponadto osobom doświadczającym przemocy w rodzinie udzielano poradnictwa socjalnego i rodzinnego:

Rodzaj poradnictwa	Liczba udzielonych porad	Liczba osób ogółem objętych poradnictwem, pomocą i wsparciem	Liczba osób starszych objętych poradnictwem	Liczba osób niepełnosprawnych objętych poradnictwem	Liczba świadków przemocy objętych poradnictwem
Poradnictwo rodzinne	18	21	4	2	4
Poradnictwo socjalne	18	21	4	2	4

Pracownicy Filii Nr 5 MOPR w 2016 r. udzielali poradnictwa socjalnego osobom dotkniętym przemocą – łącznie udzielono 80 porad dla 42 osób (w tym 13 osób starszych, 10 osób niepełnosprawnych, 5 świadków przemocy oraz 14 – inne).

Specjalistyczna Poradnia Rodzin MOPR udzielała profesjonalnej pomocy i wsparcia 457 osobom dotkniętym przemocą, które uczestniczyły w 11 programach terapeutycznych, w ramach których łącznie odbyło się 2521 sesji terapeutycznych i poradnictwa.

- 1) w poradnictwie i terapii rodzinnej - uczestniczyło 210 osób
- 2) w terapii i poradnictwie indywidualnym - uczestniczyło 247 osób

W ramach udzielania profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, zrealizowano następujące programy:

- 1) terapia małżeńska – 180 sesji
- 2) terapia rodzinna psychologiczna – 108 sesji
- 3) terapia indywidualna psychologiczna – 1319 sesji
- 4) poradnictwo rodzinne psychologiczne- 165 sesji
- 5) poradnictwo indywidualne psychologiczne - 340 sesji
- 6) poradnictwo pedagogiczne – 29 sesji
- 7) terapia psychiatryczna – 13 sesji
- 8) trening EEG - biofeedback – 125
- 9) psychoprofilaktyka indywidualna - 5
- 10) psychoedukacja - 235
- 11) zespół interdyscyplinarny - 2

Ze wsparcia finansowego w ramach ustawy o pomocy społecznej w 2016 r. skorzystało 251 rodzin z problemem przemocy, w tym 16 osób starszych i 30 niepełnosprawnych.

Pracownicy socjalni udzielali kompleksowego poradnictwa, osobiście oraz przez telefon, osobom zgłaszającym występowanie przemocy w rodzinie, podejmowali również interwencje w środowiskach na skutek zgłoszeń ze strony świadków przemocy.

W perspektywie roku 2016 koordynowano procedurę 1104 „Niebieskich Kart”, z czego 509 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 595 nowych „Niebieskich Kart”.

Procedurę „Niebieskie Karty” zakończono w 670 rodzinach, z czego w 513 przypadkach z powodu ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy, zaś w stosunku do 157 rodzin z powodu braku zasadności kontynuowania działań.

➤ Komenda Miejska Policji w Lublinie

W „Przyjaznym pokoju przesłuchań” w Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie udzielono 31 indywidualnych porad osobom, które zgłosiły się do Komendy Miejskiej Policji w Lublinie z problemami dotyczącymi przemocy oraz uzależnień. W ramach telefonu konsultacyjno – informacyjnego 81 535 - 53 - 30 udzielono 42 porad związanych z problemami rodzinnymi w tym przemocy w rodzinie. Osobom dotkniętym przemocą udzielane było też wsparcie prawne oraz psychologiczne, a także przekazywano adresy instytucji pomocowych działających na rzecz ofiar przemocy. Liczba formularzy wszczynających procedurę: wynosi 405.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W ramach udzielania profesjonalnej pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą II Zespół prowadził następujące działania:

- Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, wynikające z określonych przez prawo zadań kuratora o charakterze wychowawczo — resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu;
- Prewencja pierwotna - zapobieganie rozwojowi kryzysów;
- Interwencje kryzysowe polegające na zapewnieniu wsparcia emocjonalnego, poczucia bezpieczeństwa, zredukowaniu lęku poprzez wykorzystanie istniejącej sieci pomocy osobom w kryzysie;
- Dyżury kuratorów w Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej w Lublinie w ramach Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem w dniach 23 – 26 lutego 2016 r.;
- Poradnictwo prowadzone w ramach „Szkoły dla rodziców” w Ośrodku Kuratorskim nr 5 przy ul. Lotniczej w Lublinie;
- Inne nierejestrowane działania związane z poradnictwem, przeprowadzane podczas czynności służbowych osobom nadzorowanym i nie objętym nadzorem kuratora.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Prowadzono poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne, wynikające z określonych przez prawo i związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu zadań kuratora o charakterze wychowawczo – resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym. Udzielano porad w ramach Tygodnia Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem w dniach 23 – 26 lutego 2016 r., podczas którego w Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej w Lublinie pełniło dyżury 2 kuratorów.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W ramach wykonywanych czynności służbowych przez kuratorów było udzielane poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne i prawne (około 1416 porad). Podjęto 56 interwencji kryzysowych, a także była prowadzona praca psychologiczna i terapeutyczna z młodzieżą i ich rodzinami w ramach działalności Kuratorskich Ośrodków Pracy z Młodzieżą (3 ośrodki, 15 kuratorów, ok. 80 osób). 16 kuratorów wzięło udział w kampanii społecznej Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem w dniach 23 – 26 lutego 2016 r.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

W 2016 roku miała miejsce 1 interwencja z udziałem funkcjonariuszy Straży Miejskiej dotycząca zaniedbywania 10 miesięcznego dziecka pozostającego pod opieką osoby nietrzeźwej. Na miejsce został wezwany patrol policji. Podejmowano także interwencje względem osób zebrzących narodowości rumuńskiej, gdzie w trzech przypadkach do takiego proceduru zmuszane były osoby małoletnie. Powyższe informacje zostały przesłane do Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. Ponadto funkcjonariusze z Oddziału Dzielnicowych wspólnie z pracownikami Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie przeprowadzili 169 kontroli, których celem było m.in. reagowanie w sytuacjach zagrożenia życia lub zdrowia, a także przekazywanie informacji o ośrodkach pomocowych dla osób dotkniętych przemocą.

➤ Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin

Realizacja zadania objęła następujące działania:

1. Zlecenie 4 organizacjom pozarządowym, tj. Stowarzyszeniu „STOP”, Stowarzyszeniu „KONTAKT”, Stowarzyszeniu Równych Szans „BONA FIDES” (obecna nazwa Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „BONA FIDES”) oraz Towarzystwu „NOWA KUŹNIA” realizacji 4 zadań publicznych obejmujących prowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie, w tym prowadzenie poradnictwa indywidualnego oraz grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie, z czego:
 - 1) Stowarzyszenie „STOP” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie poradnictwa indywidualnego oraz terapii indywidualnej dla ofiar przemocy w rodzinie, w ramach którego przyjęto łącznie 171 zgłoszeń,
 - b) prowadzenie grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie, w której uczestniczyły łącznie 24 kobiety.
 - 2) Stowarzyszenie „KONTAKT” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie indywidualnego poradnictwa psychologicznego, z którego skorzystało łącznie 59 osób,
 - b) prowadzenie indywidualnego poradnictwa prawnego, z którego skorzystało łącznie 41 osób,
 - c) prowadzenie grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie, w której uczestniczyło łącznie 11 osób (10 kobiet oraz 1 mężczyzna),
 - d) przeprowadzenie 42 spotkań w ramach prowadzonych działań środowiskowych na rzecz przeciwdziałania problemom alkoholowym i przemocy w rodzinie.
 - 3) Stowarzyszenie Równych Szans „BONA FIDES” (obecna nazwa Stowarzyszenie Wspierania Aktywności „BONA FIDES”) zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie poradnictwa indywidualnego obejmującego porady psychologa – psychoterapeuty, z którego skorzystało łącznie 17 osób (12 kobiet oraz 5 mężczyzn), psychologa - specjalisty ds. terapii dzieci skrzywdzonych przestępstwem z którego skorzystało łącznie 19 osób (13 kobiet oraz 6 mężczyzn – rodziców lub opiekunów 19 dzieci dotkniętych problemem) oraz prawnika z którego skorzystały łącznie 33 osoby (31 kobiet oraz 2 mężczyzn),
 - b) prowadzenie grupy terapeutycznej dla osób doświadczających przemocy, w której uczestniczyło łącznie 10 kobiet,
 - c) zorganizowanie w ramach oddziaływań społecznych spotkania, na którym wygłoszono prelekcje dotyczące problematyki przemocy w rodzinie oraz zasad przeciwdziałania wtórnej wiktymizacji, w prelekcji uczestniczyło łącznie 10 osób (9 kobiet oraz 1 mężczyzna).
 - 4) Towarzystwo „NOWA KUŹNIA” zrealizowało działanie obejmujące:
 - a) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, terapii indywidualnej i terapii rodzin,
 - b) prowadzenie 2 grup terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie dla łącznie 24 kobiet oraz grupy terapeutycznej dla sprawców przemocy dla 5 mężczyzn,
 - c) prowadzenie działań środowiskowych,
 - d) z różnych form wsparcia udzielanego w ramach działania skorzystało łącznie około 266 osób (114 kobiet, 61 mężczyzn oraz 91 dzieci i młodzieży, w tym 51 chłopców i 40 dziewczynek).
2. Zlecenie Specjalistycznemu Centrum Psychoneurologii „MODUS” Spółnica – Maślanko, Młynarczyk i Spółka, Spółka Jawna realizacji programu obejmującego wsparcie i terapię dla ofiar przemocy domowej w ramach którego udzielane były konsultacje, porady rodzinne oraz zajęcia edukacyjne w których uczestniczyło łącznie 10 osób (9 kobiet oraz 1 mężczyzna).
3. Zlecenie Wojewódzkiemu Szpitalowi Specjalistycznemu im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego SPZ ZOZ w Lublinie realizacji programu w zakresie terapii i wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w ramach którego udzielane były konsultacje indywidualne w których uczestniczyło łącznie 15 osób.
4. Zlecenie Stowarzyszeniu „MONAR” Poradni Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie realizacji programu pomocy psychospołecznej dla ofiar przemocy domowej w ramach którego prowadzone były zajęcia grupowe oraz udzielane konsultacje indywidualne

w formie porad rodzinnych interwencji kryzysowej i zajęć psychoedukacyjnych, w których uczestniczyło łącznie 12 osób (9 kobiet oraz 3 mężczyzn).

5. Zlecenie Profilaktyce i Terapii Uzależnień Alicji Dudek - Zdobyłak realizacji projektu „Pomoc terapeutyczna i rehabilitacyjna dla ofiar przemocy” obejmujący zajęcia grupowe oraz poradnictwo indywidualne dla ofiar przemocy w którym uczestniczyło 10 kobiet.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Szkoły organizowały poradnictwo i konsultacje dla uczniów i rodziców prowadzone przez pedagogów i psychologów szkolnych, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, udzielały informacji i kierowały do poradni i placówek pomocowych po specjalistyczną pomoc. Poradnie Psychologiczno-pedagogiczne prowadziły terapie indywidualne, terapie grupowe, mediacje. Specjalistycznej pomocy udzielał również Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii – wsparcie i profesjonalna pomoc terapeutyczna młodzieży objętej opieką w ośrodku, prowadzenie terapii indywidualnej dla podopiecznych MOS.

Szkoły i placówki udzielały również pomocy w ramach procedury „Niebieskiej Karty” oraz poprzez wnioskowanie do sądu o rozpoznanie sytuacji i objęcie opieką sądu dziecka i rodziny. Wielokrotnie organizowana była również przez placówki oświatowe pomoc materialna dla dzieci i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie.

W roku 2016 do Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie wpłynęło ze szkół 5 Niebieskich Kart. Wychowawcy, pedagodzy i psychologowie szkolni byli powołani do 76 grup roboczych. Szkoły w 159 przypadkach wniosowały do sądu o rozpoznanie sytuacji rodzinnej dziecka.

➤ **Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych w Lublinie**

W ramach Ośrodka Informacji Osób Niepełnosprawnych świadczone jest poradnictwo psychologiczne. W 2016 r. Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych udzieliło 4642 porady, w tym 625 porad było udzielonych przez specjalistów tj. psychologa i tłumacza języka migowego w Ośrodku Informacji Osób Niepełnosprawnych.

➤ **Lubelskie Centrum Aktywności Obywatelskiej**

W 2016 r. z usługi Telewsparcia 60+ skorzystało 46 seniorów. Żadna z osób dzwoniących nie zgłaszała problemu przemocy w stosunku do siebie jak i w otaczającym środowisku. Najczęstszym tematem rozmów była samotność, depresja po stracie małżonka, ale także pytania o możliwości skorzystania z porad prawnych, wsparcie finansowe dla osób starszych, rozmowy o codzienności. Tele 60+ to usługa skierowana do najstarszych mieszkańców Lublina, wprowadzona przez Prezydenta Miasta Lublin we współpracy z Wyższą Szkołą Ekonomii i Innowacji w Lublinie. Od poniedziałku do piątku w godz. 17-20 pod nr telefonu 81 46 66 999 seniorzy mogą otrzymać wsparcie psychologów oraz pełną informację na temat działalności instytucji i organizacji oferujących różne formy aktywizacji. Wsparcia udzielają wolontariusze WSEI. W 2016 r. do wolontariatu zgłosiło się 26 osób. Dwanaście z nich to absolwenci psychologii Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie.

➤ **Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” w Lublinie**

Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Prześstępstwem w Lublinie przyjął i udzielił porad 649 pokrzywdzonym. Wystąpiły przestępstwa w następujących kategoriach: przemoc w rodzinie psychiczna, fizyczna, seksualna, ekonomiczna, zaniedbanie, wykorzystanie seksualne, zgwałcenie, groźby karalne, pobicie, stalking.

Liczba i rodzaj pomocy jaką otrzymali klienci przedstawia się następująco:

- 1301 porad prawnych,
- 288 pism procesowych,
- 245 porad socjalnych,
- 1115 porad psychologicznych,
- 93 konsultacji psychiatrycznych,

W ramach Katolickiego Stowarzyszenia Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” działają grupy wsparcia. Liczba osób biorących udział w grupach przedstawia się następująco:

1. Grupa terapeutyczna dla dzieci doświadczających przemocy - Bezpieczna Przystań – 5 osób;
2. Warsztaty kompetencji rodzicielskich bez stosowania przemocy „Wychowywać to kochać i wymagać” – 40 osób;
3. Szkoła dla Rodziców i Wychowawców – 9 osób;
4. Grupy psychoedukacyjne dla kobiet ofiar przemocy(system otwarty) – 17 osób;
5. Grupa psychoedukacyjna dla dorosłych (Trening Zastępowania Agresji) – 10 osób;
6. Grupa dla dzieci – profilaktyka wykorzystywania seksualnego „Już wiem co robić” – 8 dzieci.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

Prokuratorzy w ramach realizacji ustawowych zadań udzielali osobom pokrzywdzonym i członkom ich rodzin zarówno porad jak i informacji o organizacjach i instytucjach zajmujących się udzielaniem pomocy ofiarom przestępstw.

Zadanie 2: Udzielanie pomocy i wsparcia osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania bądź pobytu

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W Mieszkanu Interwencyjnym CIK przebywało 20 osób, w tym 4 dzieci. 8 osób przebywało w związku z przemocą w rodzinie.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

Ośrodek udzielił bezpiecznego schronienia i profesjonalnej pomocy 55 osobom zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania lub pobytu. Udzielono 599 porad. Liczba i rodzaj udzielonej pomocy przedstawia się następująco:

- 44 grupy wsparcia,
- 98 grup terapeutycznych i warsztatowych,
- 287 porad psychopedagogicznych,
- 129 porady medyczne,
- 85 porad prawnych.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach systemu pieczy zastępczej udzielano bezpiecznego schronienia dzieciom doznającym przemocy ze strony rodziców biologicznych w rodzinach zastępczych:

- rodziny zastępcze pełniące funkcję pogotowia rodzinnego – 13 dzieci,
- rodziny zastępcze zawodowe – 2 dzieci,
- rodziny zastępcze niezawodowe – 2 dzieci,
- rodziny zastępcze spokrewnione – 12 dzieci,

Pomocy w postaci bezpiecznego schronienia w Mieście Lublin w 2016r. udzielało 8 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego, w których w perspektywie 2016r. były 24 miejsca.

W 2016 r. w Lublinie, na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy funkcjonowało 17 placówek opiekuńczo – wychowawczych zapewniających dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, dysponujących łącznie 256 miejscami, w tym 61 miejsc przeznaczonych dla dzieci objętych działaniami placówki typu interwencyjnego:

- 3 placówki typu socjalizacyjnego (74 miejsca):
- Dom Dziecka im. Janusza Korczaka – 30 miejsc,
- Dom im. Matki Weroniki – 14 miejsc,
- Dom Młodzieży SOS – 30 miejsc,

- 3 placówki typu rodzinnego (24 miejsca):
 - Rodzinny Dom Dziecka – 8 miejsc,
 - Rodzinny Dom im. Serca Jezusa – 8 miejsc,
 - Rodzinny Dom im. św. Dominika – 8 miejsc,
- 1 placówka typu interwencyjnego (30 miejsc):
 - Pogotowie Opiekuńcze – 30 miejsc interwencyjnych,
- 10 placówek łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej (128 miejsc):
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka I – 14 miejsc (4 interwencyjne),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka II – 14 miejsc (4 interwencyjne),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka III – 12 miejsc (4 interwencyjne),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka IV – 12 miejsc (4 interwencyjne),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka V – 14 miejsc (4 interwencyjne),
 - Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza – Rodzinka VI – 12 miejsc (4 interwencyjne),
 - Dom Rodzinny Nr 1 – 10 miejsc (1 interwencyjne),
 - Dom Rodzinny Nr 2 – 14 miejsc (4 interwencyjne),
 - Dom Rodzinny Nr 3 – 14 miejsc (1 interwencyjne),
 - Dom Rodzinny Nr 4 – 12 miejsc (1 interwencyjne).

W perspektywie 2016r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących w Lublinie umieszczonych zostało 342 dzieci (125 pochodziło spoza Lublina), w tym 97 dzieci (44 spoza Lublina) objętych było działaniami przewidzianymi dla placówki typu interwencyjnego.

Wśród 342 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych 79 dzieci pochodziło z 48 rodzin, w których występowała przemoc, przy czym w 44 przypadkach (31 rodzin) była to przemoc wobec dziecka umieszczonego w placówce.

Z informacji dyrektorów placówek wynika, że spośród 229 dzieci przebywających na koniec 2016r. w placówkach opiekuńczo – wychowawczych 21 dzieci zostało umieszczonych w placówce na skutek przemocy występującej w rodzinie dziecka.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, zatem i w placówce opiekuńczo – wychowawczej, następuje na podstawie postanowienia sądu. Dzieci w placówkach typu interwencyjnego mogą być również umieszczane na wniosek rodziców, dziecka lub osoby trzeciej, na mocy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, bądź po doprowadzeniu do placówki przez Policję lub Straż Graniczną.

Rodzina może uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego działających na zasadach określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, gdy do placówki wsparcia dziennego dziecko kieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- w połączonych formach: opiekuńczej i specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie opiekuńczej zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej w szczególności organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię.

Placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie pracy podwórkowej realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

W perspektywie 2016r. w Lublinie funkcjonowały 24 placówki wsparcia dziennego:

- 19 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej (jedna z nich zakończyła działalność z dniem 31.01.2016 r., jedna rozpoczęła działalność od 1.04.2016 r. i jedna od 1.10.2016 r.). Placówki dysponowały 570 miejscami i objęły opieką 763 dzieci;
- 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały

74 miejscami i objęły opieką 102 dzieci;

- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie opiekuńczej i specjalistycznej, dysponowały 23 miejscami i objęły opieką 32 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 667 miejscami, a z ich wsparcia w 2016r. skorzystało 897 dzieci pochodzących z 657 rodzin.

Wśród dzieci objętych w 2016 roku działaniami placówek wsparcia dziennego 106 dzieci pochodziło z 68 rodzin, w których występuje przemoc wobec rodziny.

Na terenie Miasta Lublin w 2016r. funkcjonowały 2 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, które dysponowały 70 miejscami całodobowymi. Z uwagi na fakt, iż w Lublinie mieści się Specjalistyczny Ośrodek dla Ofiar Przemocy, zasadnicza większość osób przebywających w domach samotnej matki umieszczona tam została z powodu bezdomności, nie zaś problemu przemocy w rodzinie. W 2016r. 12 osób dotkniętych przemocą w rodzinie skorzystało z miejsc całodobowych w domach dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, czego 5 kobiet i 7 dzieci.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W zakresie udzielania pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania Sąd podjął 22 interwencje.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodziny i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W jednym przypadku została udzielona pomoc osobie zmuszonej do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania poprzez umieszczenie w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie przy ul. Bazylianówka 44.

W 3 przypadkach miało miejsce przymusowe odebranie w sytuacji zagrożenia osoby podlegającej władzy rodzicielskiej i przekazanie do placówki opiekuńczo-wychowawczej lub rodziny zastępczej.

Zadanie 3: Wzmacnianie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie, także w toku postępowania karnego.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W strukturach Komendy Miejskiej Policji w Lublinie funkcjonuje jeden „Przyjazny Pokój Przesłuchań”. W 2016 roku, korzystając z dofinansowania Urzędu Miasta Lublin w „Przyjaznym Pokoju Przesłuchań” dokonano gruntownego remontu oraz wymiany sprzętu audio-wizualnego, stwarzając tym samym przyjazne i komfortowe warunki dla osób małoletnich, z których udziałem odbywają się czynności procesowe w w/w pokoju. Z uwagi na remont w 2016 roku w pomieszczeniu nie odbywały się przesłuchania osób małoletnich.

W dniu 29.01.2016 roku zostało zawarte Porozumienie pomiędzy Gminą Lublin, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie a Komendą Miejską Policji w Lublinie w sprawie realizacji w 2016 roku działań w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym oraz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom pod nazwą „Przyjazne Patrole”. Projekt finansowany był w całości ze środków Gminy Lublin.

Głównym celem projektu było zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom, które znalazły się w sytuacji zagrażającej ich dobru. Patrol ten pełniony był przez pracownika MOPR, CIK, oraz nieumundurowanego policjanta.

„Przyjazny patrol” uczestniczył w interwencjach podejmowanych przez policjantów Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz monitorował sytuację dzieci w środowiskach niewygodnych wychowawczo, w rodzinach dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo – wychowawczymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie. Patrole organizowane były co tydzień, w piątki i soboty w godzinach 16.00 – 00.00 na terenie miasta Lublin.

W ramach pełnionych 106 służb w roku 2016, policjanci i pracownicy MOPR/CIK osiągnęli następujące wyniki:

- przeprowadzili kontrole rodzin pod kątem zaniedbywania dzieci – 505,
- liczba rozmów przeprowadzonych z rodzicami przez policjanta z patrolu – 693,
- liczba wdrożonych procedur „Niebieskie Karty” – 24,
- przeprowadzono interwencje zleconych przez dyżurnego KMP w Lublinie – 22,
- liczba ujawnionych sytuacji, gdzie zostało zagrożone bezpieczeństwo małoletnich – 19
- liczba dzieci odebranych z rodziny na podstawie art.12a ust.1 ustawy z dnia 29.07.2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie – 19

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Zawarto z Komendą Wojewódzką Policji w Lublinie porozumienia w sprawie przekazania środków finansowych na sfinansowanie realizacji przez Komendę Miejską Policji w Lublinie 2 projektów:

- 1) przedsięwzięcia „Policyjna maskotka przyjacielem dziecka” obejmującego zakup 2 strojów maskotek Komendy Miejskiej Policji w Lublinie „Sierżant Poli” oraz „Sierżant Alicja”,
- 2) modernizacji i doposażenia Certyfikowanego Pokoju Przesłuchań dla Ofiar Przemocy w Lublinie przy ul. Północnej 3.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach projektu „Przyjazne patrole” w 2016r. przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie odwiedzili 255 rodzin z dziećmi, z czego w miejscu zamieszkania zastano 232 rodziny. 19 interwencji zakończonych zostało przewiezieniem dzieci w bezpieczne miejsce.

Zadanie 4: Zapewnienie bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W 2016r. w trybie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie pracownicy socjalni MOPR zapewnili bezpieczeństwo 29 dzieciom, w tym 15 chłopcom i 14 dziewczynkom. Zostały one odebrane z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia w związku z przemocą w rodzinie. 25 dzieci umieszczonych zostało u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, 1 w rodzinie zastępczej i 1 w placówce opiekuńczo – wychowawczej.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Na podstawie Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie oraz w ramach projektu „Przyjazne patrole” funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w odebraniu 19 osób małoletnich.

Cel III: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadanie 1: Zapewnienie stałych form oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych, interwencyjnych i terapeutycznych skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, dorosłych oraz nieletnich.

➤ Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin

Szkoły i poradnie PP prowadziły edukację nieletnich, kierowały rodziny gdzie jest sprawca przemocy do Szkoły dla Rodziców, zajęcia specjalistyczne, realizowały programy, warsztaty umiejętności interpersonalnych warsztaty dla rodziców. Prowadzone były zajęcia z psychologiem szkolnym o charakterze socjoterapeutycznym - usprawnianie kompetencji społecznych”, zajęcia terapeutyczne „Trening Zastępowania Agresji” dla grupy uczniów z problemami w zachowaniu. Prowadzona była indywidualna praca terapeutyczna z nieletnimi sprawcami przemocy w placówce specjalistycznej. Poradnie PP udzielały pomocy w formułowaniu IPET dla dzieci i młodzieży z objawami demoralizacji, prowadzą konsultacje i terapię psychologiczną ukierunkowaną na radzenie sobie z impulsywnym zachowaniem – dla osób z założoną Niebieską Kartą.

➤ Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin

Do budżetu Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie przekazano środki finansowe na realizację:

- 1) wstępnego programu korekcyjno – edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie w ramach którego 19 osób skorzystało z konsultacji indywidualnych, 17 osób uczestniczyło w zajęciach grupowych, a program ukończyło 7 osób,
- 2) pogłębionego programu korekcyjno - edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, które ukończyły wstępny program korekcyjno – edukacyjny w ramach którego 19 osób skorzystało z konsultacji indywidualnych, 14 osób uczestniczyło w zajęciach grupowych, a program ukończyło 10 osób.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

W ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty” członkowie grup roboczych kierowali osoby stosujące przemoc w rodzinie na terapię radzenia sobie z agresją i stresem, leczenie odwykowe, a także do programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych.

Skierowano 492 wezwania osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na spotkanie grupy roboczej.

Podczas spotkań grup roboczych z udziałem sprawców przemocy sporządzono 389 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie.

123 osoby stosujące przemoc w rodzinie skierowano na warsztaty korekcyjno – edukacyjne, 49 osób na zajęcia „Szkoły dla rodziców”, 216 osób na dobrowolne leczenie uzależnienia od alkoholu, 1 osobę na terapię uzależnienia od hazardu, 1 osobę na terapię uzależnienia od internetu oraz 109 rodzin na terapię rodzinną.

➤ II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodziny i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód

Prowadzono działania profilaktyczne oraz korekcyjno-edukacyjne dla nieletnich sprawców przemocy. Uczestnicy Ośrodka Kuratorskiego Nr 5 w Lublinie byli objęci działaniami wychowawczo-resocjalizacyjnymi i profilaktycznymi, wynikającymi z ustawowych zadań ośrodków

kuratorskich. Prowadzone były zajęcia z zakresu psychoterapii i socjoterapii, profilaktyki uzależnień, arteterapii, Treningu Zastępowania Agresji, co miało na celu odrzucenie przez nieletnich zachowań antagonistyczno-destrukcyjnych i wykształtowanie postaw społecznie pożądanych.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Dla sprawców przemocy domowej przeprowadzono program korekcyjno-edukacyjny zrealizowany w Areszcie Śledczym w Lublinie. W ramach programu odbyło się 60 godzin zajęć. W programie uczestniczyło 15 osób.

Ponadto w Centrum zrealizowano dwa programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy w rodzinie: wstępny i pogłębiony. W ramach programu wstępnego zrealizowano 60 godzin zajęć grupowych i 40 godzin konsultacji. Łącznie wzięło w nim udział 19 osób. W programie pogłębionym również zrealizowano 100 godzin zajęć (60 godzin zajęć grupowych i 40 godzin konsultacji). Udział w pogłębionym programie łącznie wzięło 19 osób.

➤ **Areszt Śledczy w Lublinie**

Przeprowadzone zostały 2 programy korekcyjno – edukacyjne w oparciu o model Duluth, w tym jedna edycja w porozumieniu z CIK w Lublinie, jeden program o model „Stop Przemocy – druga szansa”. W sumie w programach tych uczestniczyło 39 skazanych mężczyzn, ukończyło 29. W innych programach skierowanych do sprawców przemocy domowej wzięło udział 38 uczestników, absolwentów zaś było 35.

➤ **Ośrodek Leczenia Uzależnień SP ZOZ w Lublinie**

W Ośrodku przeprowadzono dwie edycje programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie:

- Program Podstawowy prowadzony od 3.06. do 9.09.2016 r., w którym uczestniczyło 17 osób (16 mężczyzn i 1 kobieta). Program ostatecznie ukończyło 7 osób. Przeprowadzono 14 sesji zajęć grupowych (w tym 2 razy zajęcia „maratonowe”) prowadzonych przez 2 osoby w każdej sesji oraz 10 konsultacji indywidualnych, którymi objęto wszystkich uczestników programu i osoby zainteresowane.
- Program Pogłębiony prowadzony od 23.09. do 16.12.2016 r., w którym uczestniczyło 14 osób (13 mężczyzn i 1 kobieta) – program ostatecznie ukończyło 10 osób. W tej edycji Programu przeprowadzono 12 sesji grupowych 4 godzinnych współprowadzonych przez 2 osoby i 2 sesje 6 godzinnych zajęć maratonowych oraz 10 konsultacji indywidualnych.

Zadanie 2: Zapobieganie kontaktowania się osób stosujących przemoc w rodzinie z osobami dotkniętymi przemocą.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Zatrzymano 79 osób wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Wśród nich znalazło się:

- 6 kobiet,
- 72 mężczyzn,
- 1 nieletni.

Pod wpływem alkoholu było 194 osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie, w tym 14 kobiet oraz 180 mężczyzn. Do izb wytrzeźwień lub innych tego typu placówek doprowadzono 72 osoby (19 kobiet i 53 mężczyzn).

39 osób (2 kobiety i 37 mężczyzn) przywieziono do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W 2016 roku wpłynęło 136 spraw z tytułu przemocy w rodzinie. Wyrokiem skazującym zakończono 110 postępowań. W 33 sprawach wobec sprawców przemocy orzeczono środki karne, a w 110 środki probacyjne. Obowiązek powstrzymania się od przebywania w określonych środowiskach orzeczono w 1 przypadku. W 2 sprawach wydano nakaz opuszczenia lokalu, w trybie art. 75 k.k. wydano 6 postanowień sądu. Odbyło się 12 spraw o eksmisję sprawcy przemocy w rodzinie. Obowiązek powstrzymania się od kontaktowania z pokrzywdzonym orzeczono w 2 przypadkach, natomiast obowiązek powstrzymania się od zbliżania się do pokrzywdzonego w 7. Wydano 150 dozorów z art. 207 k.k. oraz objęto nadzorami 202 rodziny dotknięte lub zagrożone przemocą.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Wschód**

Wpłynęły 2 wnioski kuratorów sądowych o zastosowanie przez sąd środków probacyjnych na etapie postępowania wykonawczego. Wydano 1 orzeczenie sądowe uwzględniające w/w wnioski w postępowaniu wykonawczym. Nadzorem objęte były 52 rodziny dotknięte lub zagrożone przemocą, kuratorzy złożyli 3 wnioski o pozbawienie władzy rodzicielskiej oraz 12 wniosków o zmianę sposobu ograniczenia władzy rodzicielskiej. W 2016 roku kuratorzy prowadzili 71 nadzorów wobec osób zobowiązanych do poddania się leczeniu odwykowemu.

➤ **Prokuratura Okręgowa w Lublinie**

648 spraw zarejestrowanych w Prokuraturze Okręgowej w Lublinie w 2016 r. dotyczyło przemocy w rodzinie. W 14 sprawach tej kategorii wobec podejrzanych zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, w 5 sprawach – dozór policji pod warunkiem opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275 §3 k.p.k.), w 20 sprawach – dozór policji z jednoczesnym zobowiązaniem do powstrzymania się od kontaktu z pokrzywdzonym (art. 275 § 2 k.p.k.) oraz w 20 sprawach – nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art.275a § 1k.p.k.).

Cel IV: Podnoszenie poziomu kompetencji przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz zacieśnienie współpracy pomiędzy nimi.

Zadanie 1: Systematyczne szkolenia wszystkich przedstawicieli służb podejmujących działania na rzecz rodzin uwikłanych w przemoc, w tym szkolenia z zakresu diagnozowania przemocy w rodzinie, realizacji procedury „Niebieskie Karty” i prowadzenia interwencji kryzysowej

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

W sierpniu 2016 r. Zastępca Przewodniczącego Zespołu był uczestnikiem „Szkolenia dla Przewodniczących Zespołów Interdyscyplinarnych oraz osób kandydujących na stanowisko Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego”, zorganizowanego przez Centrum Profilaktyki i Reeducacji „ATELIER”.

W październiku 2016 r. członkowie Zespołu wzięli udział w spotkaniu szkoleniowym z Panią Wiesławą Stelmaszczuk – Taracha - wiceprezesem Sądu Rejonowego Lublin – Zachód. Szkolenie dotyczyło współpracy grup roboczych z sądem w toku realizacji procedury „Niebieskie Karty” oraz prawa rodzinnego, sposobów postępowania w przypadku stwierdzonych zaniedbań lub przemocy wobec dzieci, a także sytuacji stosowania przemocy przez małoletnich członków rodziny.

2 osoby uczestniczyły w seminarium na temat „Dziecko między dorosłymi – ograniczanie kontaktu z jednym z rodziców i wnikanie w konflikt a procedura Niebieskie Karty”, które odbyło się w siedzibie Stowarzyszenia na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Niebieska Linia w Warszawie.

W dniu 6 grudnia 2016 r. Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego Zespołu wzięli udział w Konferencji Naukowej Ofiary Przemocy „Osoba doświadczająca przemocy w świecie milczenia czy wsparcia? Człowiek człowiekowi...Refleksje interdyscyplinarne”, która została zrealizowana przy współpracy Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie oraz Fundację na rzecz promocji nauki i rozwoju TYGIEL.

W dniu 12 grudnia 2016 r. odbyło się szkolenie przeprowadzone przez przedstawiciela Stowarzyszenia „Niebieska Linia” pt. „Rozmowa i praca z osobami stosującymi przemoc w trakcie realizacji procedury Niebieskie Karty”, w którym wzięło udział 17 członków Zespołu.

Ponadto członkowie Zespołu wzięli udział w następujących szkoleniach i konferencjach: Praca z rodziną w procedurze „Niebieskie Karty” - nowoczesne kierunki pomagania oraz opracowanie indywidualnego planu pomocy rodzinie, Superwizja jako element wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami niepełnosprawnymi doświadczającymi przemocy, Pomoc osobom niepełnosprawnym doświadczającym przemocy, Aspekty prawne funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego, Rozmowa z osobą doświadczającą przemocy, Procedura odebrania dziecka jako element przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym, Konferencja „Mediacje. Rozmowa, zrozumienie, rozwiązanie”, Szkolenie z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych, Bezpieczeństwo pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Trudne sytuacje w pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych, Bezpieczna prywatność - profilaktyka wykorzystywania seksualnego dzieci, Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania oraz reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne prowadziły szkolenia w ramach rad pedagogicznych w szkołach w celu podniesienia umiejętności pracy z osobami dotkniętymi problemem przemocy oraz skuteczniejszego radzenia sobie ze stresem, odbywały się spotkania metodyczne dla psychologów i pedagogów, będących pracownikami poradni lubelskich dotyczące diagnozy przemocy i sposobów rozwiązywania konfliktów prowadzono zajęcia superwizyjne dla realizatorów programu „Szkoła dla rodziców i wychowawców”. Pracownicy poradni oraz szkół i placówek brali również udział w różnorodnych w szkoleniach i kursach.

Wydział Oświaty i Wychowania we współpracy z doradcą metodycznym pedagogów szkolnych Panią Magdaleną Boroń, zorganizował 26 kwietnia 2016 roku szkolenie skierowane do pracowników placówek oświatowych, pedagogów, psychologów oraz wychowawców. Temat szkolenia: „Funkcjonowanie społeczne dziecka doświadczającego przemocy”. W związku z realizacją przez Miasto Lublin Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016-2020 przyjętego Uchwałą Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r. do zabrania głosu został zaproszony również Pan Adam Mołdoch - Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie, który omówił zadania Centrum Interwencji Kryzysowej oraz możliwości współpracy z placówkami oświatowymi. W szkoleniu wzięło udział ok. 130 pracowników szkół i placówek oświatowych.

➤ **Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie**

W ramach doskonalenia umiejętności zawodowych kadr realizujących zadania związane z diagnozowaniem przemocy i pomocą osobom pokrzywdzonym, pracownicy socjalni uczestniczyli w seminariach i szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Superwizja jako element wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami niepełnosprawnymi doświadczającymi przemocy (7 osób),
- Rozmowa i praca z osobami stosującymi przemoc w trakcie realizacji procedury „Niebieskie Karty” (7 osób),
- Pomoc osobom niepełnosprawnym doświadczającym przemocy (4 osoby),
- Szkolenie z zakresu zapobiegania, przygotowania oraz reagowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej (10 osób),
- Bezpieczna prywatność - profilaktyka wykorzystywania seksualnego dzieci (4 osoby),
- Dziecko między dorosłymi – ograniczanie kontaktu z jednym z rodziców i wnikanie w konflikt a procedura Niebieskie Karty (2 osoby),
- Z zakresu właściwej komunikacji oraz technik mediacyjnych (9 osób),
- Aspekty prawne funkcjonowania zespołu interdyscyplinarnego. Rozmowa z osobą

- doświadczającą przemocy (4 osoby),
- Procedura odebrania dziecka jako element przeciwdziałania przemocy w środowisku lokalnym (2 osoby),
- Praca z rodziną w procedurze „Niebieskie Karty” - nowoczesne kierunki pomagania oraz opracowanie indywidualnego planu pomocy rodzinie (1 osoba),
- Kurs Polskiego Języka Migowego (2 osoby),
- Konferencja „Mediacje. Rozmowa, zrozumienie, rozwiązanie” (4 osoby),
- Bezpieczeństwo pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (2 osoby),
- Szkolenie z zakresu mobbingu (9 osób),
- Trudne sytuacje w pracy Zespołów Interdyscyplinarnych i grup roboczych (2 osoby).

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

W okresie sprawozdawczym pracownicy Centrum wzięli udział w 2 konferencjach oraz w 4 szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy. W tym samym okresie pracownicy Centrum zorganizowali 3 szkolenia z zakresu przeciwdziałania przemocy. Wzięło w nich udział 49 uczestników. W ramach współpracy z placówkami oświatowymi przeprowadzono 1 szkolenie dla grona pedagogicznego w Gimnazjum nr 11 w Lublinie oraz 2 warsztaty dla uczniów III klasy w Szkole podstawowej nr 32 w Lublinie.

➤ **Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie**

W dniu 15.04.2016 r. odbyło się szkolenie dla członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w którym m. in. poruszano zagadnienia związane z przemocą w rodzinie.

W dniu 23.11.2016 r. w Urzędzie Miasta Lublin członkowie Komisji uczestniczyli w szkoleniu z zakresu ochrony i przetwarzania danych osobowych. Uczestnicy szkolenia otrzymali upoważnienia do przetwarzania danych osobowych oraz certyfikaty ukończenia szkolenia, które umożliwiają im prowadzenie postępowania o zastosowanie leczenia odwykowego wobec osób z problemem alkoholowym, w tym sprawców przemocy domowej.

W dniu 20.09.2016 r. Członkowie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uczestniczyli w spotkaniu z Panem Adamem Mołdochem – Zastępcą Dyrektora CIK, na terenie Ośrodka Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, w celu zapoznania się z pracą ośrodka oraz nawiązania współpracy.

Zespół merytoryczny Komisji zorganizował spotkanie ze st. asp. Panią Irminą Łakotą z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w sprawie współpracy w obszarze profilaktyki i przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

W 2016 roku w Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie w ramach szkolenia z zakresu stosowania narzędzia szacowania ryzyka zagrożenia życia i zdrowia w związku z przemocą w rodzinie odbyły się 3 szkolenia, podczas których przeszkolono łącznie 45 policjantów. W ramach lokalnego doskonalenia zawodowego przeprowadzono w Wydziale Prewencji KMP w Lublinie 1 instruktaż na temat: „Podnoszenie skuteczności działań Policji w związku z przemocą w rodzinie oraz prawidłowy obieg dokumentacji w ramach funkcjonującej procedury Niebieskie Karty” w której udział wzięło 7 policjantów i 2 pracowników cywilnych. W ramach lokalnego doskonalenia zawodowego w Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie na rok 2016, zostało przeprowadzone szkolenie z tematu: „Przestępstwa z nienawiści a prawa człowieka” w których uczestniczyło 847 osób, „MOC – tak, PRZEMOC – nie, uczestniczyło 72 policjantów, „Wybrane aspekty zapobiegania demoralizacji i przestępczości nieletnich (alkohol, środki odurzające). Obowiązki Policji w związku z odebraniem dziecka z rodziny oraz praktyczne stosowanie procedury Niebieskiej Karty” – uczestniczyło 24 policjantów. Ponadto w jednostkach podległych KMP w Lublinie odbyły się 2 szkolenia i jeden instruktaż z obszaru przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których łącznie udział wzięło 52 policjantów.

Jednocześnie policjanci KMP w Lublinie brali udział w następujących szkoleniach interdyscyplinarnych:

- 12.12.2016r. „Rozmowa i praca z osobami stosującymi przemoc w trakcie realizacji procedury „Niebieskie karty” realizowane przez Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – 1 policjant,
- 18.05.2016r. „ Analiza prawnych aspektów funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz kontakt z osobą pokrzywdzoną i osobą stosującą przemoc – strategię działania” – realizowane przez firmę „Profilaktyka KIER” - 1 policjant.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

Pracownicy Zespołu wzięli udział w następujących szkoleniach i konferencjach dotyczących zjawiska przemocy:

- Praca z rodziną dysfunkcyjną, formy i zasady pomocy dziecku. Rola kuratora sądowego jako moderatora zmian w rodzinie – 6 maja 2016 r.
- Konferencja podsumowująca kampanię „Razem przeciwko przemocy” – Łęczna 23 czerwca 2016 r.
- Konferencja podsumowująca roczną realizację Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2014-2017 - Lublin 7 grudnia 2016 r.
- Konferencja podsumowująca roczną realizację rocznego programu Program „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć” – Warszawa 13-14 grudnia 2016 r.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych przy Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód**

W dniu 06.05.2016 r. 1 kurator wziął udział w szkoleniu nt. „Praca z rodziną dysfunkcyjną, formy i zasady pomocy dziecku. Rola kuratora sądowego jako moderatora zmian w rodzinie” w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury w Lublinie, ul. Krakowskie Przedmieście 62.

➤ **Sąd Rejonowy Lublin – Zachód**

W następujących konferencjach i szkoleniach uczestniczyło 9 pracowników Sądu: „Pomoc dzieciom ofiarom przestępstw” „ Rodzina z problemem przemocy a opieka kuratorska” „ Wspólnie przeciwko przemocy wobec dzieci” „ Powiatowy program profilaktyczny w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2014-2017” „ Praca z rodziną dysfunkcyjną , zasady pomocy dziecku”, „Osoba doświadczająca przemocy w świetle milczenia czy wsparcia”.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie**

Pracownicy Ośrodka w roku 2016 uczestniczyli w następujących szkoleniach, seminariach i konferencjach:

- 5 osób wzięło udział w Szkoleniu Interdyscyplinarnym dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 1 osoba ukończyła Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – kurs podstawowy I stopnia,
- 5 osób uczestniczyło w Superwizji pracowniczej oraz 1 osoba w Superwizji koleżeńskiej w Warszawie,
- 1 osoba brała udział w Konferencji wojewódzkiej w Specjalistycznym Ośrodku Wsparcia w Korytnikach oraz 1 osoba w Konferencji podsumowującej Program PL14 - „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć” w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

W ramach szkoleń interdyscyplinarnych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w grudniu 2016 roku odbyło się szkolenie członków Zespołu Interdyscyplinarnego pod nazwą „Rozmowa i praca z osobami stosującymi przemoc w trakcie realizacji procedury Niebieskiej Karty”. Pani Sylwia Kuc uczestniczyła w szkoleniu jako przedstawiciel Straży Miejskiej w Zespole. Ponadto funkcjonariusze brali udział w następujących szkoleniach:

- 2 osoby w „Specjalistycznym szkoleniu i warsztatach – osoby niepełnosprawne doświadczające przemocy”,
- 1 osoba w szkoleniu „Dzieci wobec przemocy rówieśniczej – diagnoza, przeciwdziałanie przemocy”
- „Praca i komunikacja z klientem trudnym oraz agresywnym z postawą roszczeniową”- 4 osoby.

➤ **Areszt Śledczy w Lublinie**

W różnych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy wzięło udział 8 osób: 2 osoby uczestniczyły w szkoleniu dla członków zespołów interdyscyplinarnych, natomiast 6 osób wzięło udział w superwizji w pracy. Przedstawiciel Aresztu Śledczego w Zespole Interdyscyplinarnym w Lublinie był uczestnikiem szkolenia „Rozmowa i praca z osobami stosującymi przemoc w trakcie realizacji procedury Niebieskiej Karty”.

Zadanie 2: Doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Lublinie.

➤ **Zespół Interdyscyplinarny w Lublinie**

Na koniec 2016 roku w Zespole było 31 członków, do których należeli przedstawiciele: Urzędu Miasta Lublin, służby zdrowia, sądownictwa, prokuratury, Straży Miejskiej, Policji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kuratorium Oświaty, Aresztu Śledczego oraz organizacji pozarządowych.

W ciągu 2016 roku odbyło się 11 posiedzeń Zespołu w dniach: 20 stycznia, 18 lutego, 17 marca, 21 kwietnia, 17 maja, 23 czerwca, 28 lipca, 22 września, 27 października, 24 listopada oraz 15 grudnia.

W 2016 r. nawiązano współpracę z Aresztem Śledczym w Lublinie, pomiędzy Prezydentem Miasta Lublin a Dyrektorem Aresztu Śledczego zostało zawarte Porozumienie w sprawie działania Zespołu Interdyscyplinarnego. Instytucja wyznaczyła swojego przedstawiciela do prac w Zespole.

Do Zespołu, zarządzeniami Prezydenta Miasta Lublin z dnia 11 stycznia, 9 lutego oraz 27 października 2016 r., zostało powołanych 7 nowych członków: koordynator Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, Zastępca Dyrektora Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, młodszy wychowawca Działu Penitencjarnego Aresztu Śledczego, główny specjalista w Wydziale Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, kurator z III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych w Sądzie Rejonowym Lublin – Wschód w Lublinie, pracownik ds. obsługi Zespołu Interdyscyplinarnego oraz pracownik socjalny z Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

W związku z opracowaniem Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016 – 2020 (Załącznik do Uchwały nr 346/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r.) pomiędzy Prezydentem Miasta Lublin, a przedstawicielami Instytucji, które wchodzi w skład Zespołu zostały zawarte Aneksy do Porozumienia w sprawie działania Zespołu Interdyscyplinarnego.

W 2016 r. Zespół opracował i przesłał do Sądów, Prokuratur oraz Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wykaz podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu umieszczenia wykazu na stronach internetowych instytucji.

Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego w sprawach związanych z prowadzeniem procedury Niebieskiej Karty odbył spotkania z:

- przedstawicielem Porozumienia Zielonogórskiego w Lublinie;
- pracownikami placówek oświatowych z terenu Miasta Lublin;
- kuratorami z II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich w Sądzie Rejonowym Lublin – Zachód.
- członkami Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie.

W ramach współdziałania z innymi jednostkami organizacyjnymi i instytucjami, Zespół udzielił informacji na 174 sprawy w tym przekazano dokumentację zgromadzoną w ramach prowadzonej procedury „Niebieskie Karty”, udzielano informacji dotyczących powyższej procedury na potrzeby postępowania sądowego oraz dla innych Zespołów Interdyscyplinarnych.

➤ **Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin**

Przekazano do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie udostępnionych przez Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie, w formie elektronicznej, baz teled adresowych istniejącej infrastruktury instytucji samorządowych, a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie uczestniczyła przedstawicielka Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin - Pani Doroty Bekiesz.

➤ **Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin**

Przedstawiciel Wydziału brał udział w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, pracownicy placówek oświatowych byli powoływani do grup roboczych w ramach procedury Niebieskiej Karty.

Dialog z instytucjami zaangażowanymi w wychowanie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie prowadzono na wielu płaszczyznach. W poradniach psychologiczno – pedagogicznych od wielu lat powoływane są grupy interdyscyplinarne, które systematycznie współpracują ze szkołami i placówkami oświatowymi w przypadku potrzeby wieloaspektowego wsparcia ucznia. Poradnie prowadziły także punkty konsultacyjne na terenie szkół i przedszkoli. W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie placówki oświatowe współpracują od wielu lat z organizacjami i instytucjami zajmującymi się profesjonalnie pomocą dziecku i rodzinie m.in.: z Centrum Interwencji Kryzysowej, świetlicami socjoterapeutycznymi: „Razem”, „Alfa”, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”, z Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii, Ośrodkiem Profilaktyki Środowiskowej, Fundacją KLUCZ, Stowarzyszeniem Wiosna, Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Komendą Miejską Policji, Funkcjonariuszami policji - dzielnicowymi, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie, Prokuraturą Rejonową, współpraca z Zespołem ds. Pieczy Zastępczej i Asysty Rodzinnej, (współpraca z pracownikami socjalnymi i asystentami rodzinnymi w zakresie wspólnego wspierania rodzin dotkniętych problemem przemocy), sądem rodzinnym, kuratorami zawodowymi i społecznymi, Świetlicą Socjoterapeutyczną „Razem”, Centrum Aktywności Środowiskowej, Specjalistyczną Poradnią dla Rodzin (MOPR), Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, pogotowiem opiekuńczym, domami dziecka, Poradnią Leczenia Uzależnień, Centrum Młodzieży „Nie lękajcie się”, Poradnią Zdrowia Psychicznego, „Domostwem Amigoniańskim”, Lubelskim Towarzystwem „Nowa Kuźnia”, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, Wydziałem Spraw Rodzinnych i Nieletnich, Sądem Rejonowym w Lublinie, Stowarzyszeniem STOP Przemocy, Parafią Dobrego Pasterza-Grupą AA, Grupą rodzinną AL-ANON dla kobiet, Placówką Wsparcia Dziennego „Jutrzenka”, Świetlicą Środowiskową Akcji Katolickiej, Placówką Wielofunkcyjną „Pogodny Dom”, Wielofunkcyjną Placówką Opiekuńczo-Wychowawczą w Krasnymstawie, Ośrodkiem Leczenia Uzależnień w Lublinie, Fundacją PRAESTERNO, Fundacją „Dzieci Niczyje”, Fundacją SEMPRE A FRENTE, Stowarzyszeniem Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „Con amore”, MONARem, uczelniami wyższymi.

➤ Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie

W 2016 r. Zespół Interdyscyplinarny opracował i przesłał do Sądów, Prokuratur oraz Komendy Miejskiej Policji w Lublinie wykaz podmiotów oraz organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu umieszczenia na stronach internetowych instytucji. Ponadto powyższy wykaz został umieszczony na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie, a także stronie BIP Urzędu Miasta Lublin.

W ramach podejmowanej współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie ściśle współpracowała z Policją, Prokuraturą, Aresztem Śledczym, placówkami oświatowymi, służbą zdrowia, sądownictwem, ośrodkami leczenia uzależnień, Centrum Interwencji Kryzysowej, Domem Dziecka, Pogotowiem Opiekuńczym, Zespołami Interdyscyplinarnymi w innych gminach, a także podmiotami III sektora (Stowarzyszeniami: STOP, AGAPE, BONA FIDES, SOPRA, MONAR, Ochrony i Pomocy Rodzinie Alkoholowej, Nowa Kuźnia, SYNERGIA, Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej, Lubelskim Centrum Aktywności Obywatelskiej). Łącznie w 2016 r. Sekcja współpracowała ze 139 instytucjami.

W ramach reagowania i pomocy osobom w sytuacjach kryzysowych w 2016 r. odbyło się 17 wspólnych interwencji MOPR i Policji, przedstawicieli sądu, ochrony zdrowia i oświaty. Przedstawiciele Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbyli 416 wspólnych wizyt w asyście funkcjonariuszy Policji w środowiskach dotkniętych problemem przemocy.

W ramach współpracy ze służbą zdrowia pracownicy socjalni odbywali wspólne wizyty środowiskowe z lekarzami psychiatrami oraz pielęgniarkami środowiskowymi, jak również, w ramach grup roboczych dokonywali wymiany informacji z lekarzem prowadzącym na temat środowisk objętych wsparciem Sekcji, celem opracowania wspólnego planu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą, w których występują problemy zdrowotne, w tym zaburzenia psychiczne.

W 2016 r. Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmowała stałą współpracę z placówkami oświatowymi w zakresie wymiany informacji i pomocy uczniom pozostającym w trudnej sytuacji opiekuńczo – wychowawczej oraz ich rodzinom. Przedstawiciele oświaty oraz psychologowie dziecięcy brali czynny udział w pracach grup roboczych, gdy istniało podejrzenie, że małoletni doświadczają przemocy ze strony członków rodziny, bądź są jej świadkami. Powyższe pozwoliło na efektywne monitorowanie sytuacji dzieci, jak też objęcie małoletnich interdyscyplinarną pomocą, w miarę zdiagnozowanych potrzeb.

W okresie sprawozdawczym Sekcja aktywnie współpracowała z sądami. W szczególności skierowano 78 wniosków o wgląd w sytuację dziecka i rodziny oraz 3 razy wnioskowano o tymczasowe zabezpieczenie małoletnich w pieczy zastępczej. Przedstawiciele służb społecznych występowali w charakterze świadka na 5 rozprawach w Sądzie dotyczących Klientów, w 13 przypadkach przekazano na wniosek Sądu kserokopię dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty” do postępowania w sprawach karnych i rodzinnych. Pracownicy Sekcji odbywali wspólnie z kuratorami sądowymi wizyty w środowiskach objętych nadzorem kuratorskim, gdzie jednocześnie realizowana jest procedura „Niebieskie Karty”.

Współpraca z organami ścigania na odcinku karnym i pozakarnym dotyczyła m. in. skierowania 14 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz informacji o przesłankach przemawiających za potrzebą ingerencji we władzę rodzicielską, przesłuchań pracowników socjalnych w charakterze świadka w postępowaniach prowadzonych przez Policję i Prokuraturę w 18 sprawach. W 4 przypadkach udzielono pisemnej informacji na wniosek organów ścigania o sytuacji życiowej osób i rodzin, rodzaju i skali zdiagnozowanych dysfunkcji oraz wymiarze i zakresie świadczonej pomocy w formie pracy socjalnej zmierzającej do zniwelowania skutków istniejących problemów, w 31 przypadkach przekazano na wniosek Policji lub Prokuratury kserokopię dokumentacji zgromadzonej w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

W celu intensyfikacji interdyscyplinarnej współpracy na rzecz osób doświadczających przemocy w rodzinie w siedzibie Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR w 2016 r. odbyły się spotkania przedstawicielami instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W dniu 17 lutego 2016 r. w siedzibie Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie odbyło się spotkanie pracowników Sekcji z Panią Iwoną Przewor, Prezesem Stowarzyszenia Równych Szans „Bona Fides”. Podczas spotkania omówiono zasady współpracy pomiędzy Sekcją a Stowarzyszeniem, w tym przepływ informacji, kierowanie Klientów, wspólne grupy robocze oraz kolportaż plakatów i ulotek.

W efekcie podjętej współpracy pracownicy Sekcji skorzystali z bezpłatnej superwizji dla grup roboczych oraz bezpłatnych szkoleń pt. „Pomoc osobom niepełnosprawnym doświadczającym przemocy” i „Bezpieczna prywatność - profilaktyka wykorzystywania seksualnego dzieci”. Ponadto ustalono możliwość organizowania w siedzibie CPI wspólnych grup roboczych ze specjalistami ze Stowarzyszenia „Bona Fides” na rzecz osób korzystających łącznie ze wsparcia Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej.

W okresie wakacyjnym 2016r. 5 dzieci doświadczających przemocy w rodzinie zostało skierowanych przez tut. Sekcję i wzięło udział w bezpłatnych koloniach terapeutycznych zorganizowanych przez Stowarzyszenie w Zakopanem.

Ponadto 1 rodzina doświadczająca przemocy w 2016 r. przez 3 miesiące zamieszkiwała w prowadzonym przez CPI mieszkaniu interwencyjnym, gdzie uzyskała kompleksową pomoc i wsparcie. W tym czasie pracownik Sekcji pozostawał w bieżącym kontakcie z pracownikami CPI, wspólnie planowano działania na rzecz ww. rodziny.

W celu poszerzenia oferty wsparcia dla rodzin borykających się z problemami uzależnienia 04.07.2016 r. zorganizowano spotkanie pracowników Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR z przedstawicielami Wspólnot Al Anon, Alateen i Anonimowych Alkoholików, którzy zaprezentowali działalność i formy wsparcia ze strony wspólnot na rzecz rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy. Przekazali ulotki i informatory dla osób z problemem alkoholowym i ich rodzin.

13 października 2016r. pracownicy socjalni odbyli spotkanie szkoleniowe z Panią Wiesławą Stelmaszczuk - Taracha Wiceprezesem Sądu Rejonowego Lublin - Zachód obejmujące zagadnienia z zakresu prawa rodzinnego, jak również współpracy Sekcji z sądami w zakresie realizowanych procedur „Niebieskie Karty”.

W 2016r. Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie MOPR koordynowała dwa programy wsparcia dla osób w sytuacji kryzysowej, w tym z problemem przemocy w rodzinie, uzależnienia, po przeżyciach traumatycznych i innych: realizowany przez Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie projekt pod nazwą "Konflikt?! Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację" oraz projekt "Mediacja w tworzeniu płaszczyzn porozumienia dla osób w trudnych sytuacjach życiowych" Regionalnego Stowarzyszenia Mediatorów i Prawników z siedzibą w Lublinie. W ramach wymienionych projektów 27 rodzin z problemem konfliktu skierowanych zostało na bezpłatne mediacje pozasądowe. Ponadto pracownicy Filii MOPR oraz działu ds. pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zgłosili kolejnych 11 rodzin do udziału w mediacjach.

Ponadto Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie uczestniczyła w opracowaniu wniosku na realizację przez MOPR projektu w ramach ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Programu Ośłonowego pn. „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, zgodnie z którym w 2016r. w ramach priorytetu „Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie” pozyskano środki finansowe i zrealizowano przebudowę i remont siedziby Sekcji. Powyższe przyczyniło się do poprawy warunków lokalowych Sekcji, jak również umożliwiło prowadzenie rozmów z Klientami oraz spotkań grup roboczych w pomieszczeniach gwarantujących swobodę wypowiedzi oraz poszanowanie godności i bezpieczeństwo. Realizacja projektu wpłynęła znacząco na podniesienie jakości oraz zwiększenie dostępności usług świadczonych przez Sekcję na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

➤ **Placówki lecznicze w Lublinie**

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie jako przedstawiciele Służby Zdrowia w 2016 r. uczestniczyły:

- lek. med. Maria Dura – przedstawiciel Lubelskiej Izby Lekarskiej,
- Pani Iwona Mialik – Kierownik Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia Szpitala Neuropsychiatrycznego SP ZOZ.

➤ **Komenda Miejska Policji w Lublinie**

Przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w pracach i posiedzeniach:

- Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego działającej przy Prezydencie Miasta Lublin,

- Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego działającej przy Staroście Lubelskim, Ponadto przedstawiciele Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w spotkaniach dotyczących bezpieczeństwa i porządku publicznego z przedstawicielami Straży Miejskiej Miasta Lublin.

W 2016 roku Komenda Miejska Policji w Lublinie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie współpracowała min. z Wydziałem Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Wydziałem Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Kuratorium Oświaty, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie, Ośrodkiem Leczenia Uzależnień, Centrum Interwencji Kryzysowej, Prokuraturą Rejonową, Sądem Rejonowym, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej, Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz organizacją pozarządową Homo Faber.

W pracach 10 posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie, z ramienia Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczył policjant z Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie.

Policjanci z Zespołu ds. Nietletnich i Patologii Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w pracach 49 posiedzeń grup roboczych.

W 2016 roku policjanci oraz pracownicy Komendy Miejskiej Policji w Lublinie w trakcie prowadzonych spotkań profilaktyczno – edukacyjnych ze społecznością lokalną, jak również w trakcie podejmowanych czynności wobec ofiar przemocy, przekazywali informacje o instytucjach udzielających pomocy i wsparcia osobom pokrzywdzonym przestępstwem.

Komenda Miejska Policji w Lublinie pozyskała z Komendy Wojewódzkiej Policji w Lublinie, Zespołu Interdyscyplinarnego w Lublinie, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, w formie papierowej, elektronicznej: informatory zawierające dane teleadresowe istniejącej infrastruktury instytucji samorządowych a także podmiotów oraz organizacji pozarządowych udzielających pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie. Przedmiotowe informatory/bazy zostały rozpowszechnione w jednostkach podległych KMP w Lublinie, jak również umieszczone na stronie internetowej KMP w Lublinie.

Ponadto z Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii otrzymano materiały informacyjno – edukacyjne dotyczące profilaktyki narkotykowej, które przekazywano w trakcie spotkań z rodzicami i gronem pedagogicznym.

Pracownicy i policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli także w konferencjach, kampaniach oraz projektach organizowanych przez:

- Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” – „Tydzień Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przemocą” w dniach 22.02. - 27.02.2016r. Podczas trwania tego tygodnia pracownicy i policjanci z Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz dzielnicowi z Komisariatów Policji KMP w Lublinie pełnili dyżury w „Miejskim Pokoju Przyjęć dla Ofiar Przemocy” KMP w Lublinie w Katolickim Stowarzyszeniu Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej prowadzonej przez Stowarzyszenie Bona Fides, Prokuraturze Rejonowej Lublin – Północ w Lublinie, oraz dyżury telefoniczne przy telefonie informacyjno - konsultacyjnym „Potrzebujesz pomocy – zadzwoń” 81 535 53 30, funkcjonującym przy Wydziale Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie.
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lublinie, udział w spotkaniach konsultacyjnych oraz konferencji podsumowującej roczną realizację „Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie na lata 2014 – 2017”.

➤ **II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nietletnich Sądu Rejonowego Lublin-Wschód**

8 kuratorów wzięło udział w 39 posiedzeniach grup roboczych, 1 kurator uczestniczył w 4 spotkaniach Zespołu Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka w siedzibie Centrum Aktywności Środowiskowej przy ul. Grygowej w Lublinie. W pracach Powiatowego programu profilaktycznego w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą na lata 2014 – 2017 udział wzięło 2 kuratorów.

II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej współpracował z następującymi instytucjami z obszaru przeciwdziałania przemocy:

- MOPR - wymiana informacji i doświadczeń w pracy z klientem pomocy społecznej oraz osobą nadzorowaną, podejmowanie wspólnych działań na rzecz osób doświadczających przemocy lub zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Policja - współpraca z III I VI Komisarzatem Policji w Lublinie, polegająca na przekazie informacji, podejmowaniu wspólnych interwencji oraz przekazywanie, zgodnie z zawartym porozumieniem, Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie, wykazów nieletnich, wobec których wykonywane jest orzeczenie sądu w związku z popełnieniem czynów karalnych, polegających na stosowaniu przemocy lub groźby bezprawnej;
- Placówki oświatowe - organizowanie przez kuratorów rodzinnych na terenie szkół spotkań z nauczycielami, uczniami i ich rodzicami, podczas których poruszane są tematy związane ze zjawiskiem przemocy domowej, podstawami prawa rodzinnego, głównie w części dotyczącej relacji rodzice dziecko, z uwzględnieniem praw i obowiązków oraz sytuacji, które powodują ingerencję sądu;
- Placówka Wielofunkcyjna „Pogodny Dom”;
- Dziecięce Pogotowie Rodzinne;
- Poradnia Psychoprofilaktyki i Terapii Rodzin przy ul. I Armii Wojska Polskiego w Lublinie;
- Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodek Leczenia Uzależnień SPZOZ Lublin;
- Stowarzyszenie MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie;
- Dom Samotnej Matki przy ul. Bronowickiej w Lublinie;
- Organizacje pozarządowe.

➤ **III Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego Lublin – Wschód**

W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczyła kurator – Pani Katarzyna Kot. Kuratorzy współpracowali z MOPR w zakresie wymiany informacji i doświadczeń w pracy z klientem pomocy społecznej oraz osobą dozorowaną, 3 kuratorów wzięło udział w posiedzeniach grup roboczych. Podejmowano wspólne działania na rzecz osób doświadczających przemocy lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nawiązano współpracę z VI Komisarzatem Policji w Lublinie, polegającą na przekazywaniu informacji o dozorowanych, skazanych za przestępstwa związane ze stosowaniem przemocy, podejmowaniu wspólnych interwencji. III ZKKS współpracował także z Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Ośrodkiem Leczenia Uzależnień SPZOZ Lublin, Stowarzyszeniem MONAR Poradnia Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień w Lublinie.

➤ **Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie**

Zarządzeniem Nr 21/2/2016 Prezydenta Miasta Lublin z dnia 9 lutego 2016 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego został powołany Zastępca Dyrektora Centrum – Pan Adam Mołdoch, który na posiedzeniu Zespołu w dniu 18 lutego 2016 r. został wybrany do pełnienia funkcji Przewodniczącego Zespołu.

Centrum na swojej stronie internetowej umieściło wykaz instytucji i organizacji pozarządowych świadczących pomoc osobom doświadczającym przemocy.

➤ **Straż Miejska Miasta Lublin**

W 8 spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego, jako przedstawiciel Straży Miejskiej, uczestniczyła Pani Sylwia Kuc. Funkcjonariusze czynnie współpracowali z Komendą Miejską Policji w Lublinie m.in. w zakresie wspólnych patroli, tj. „Gimbus – patrol” - był to patrol zmotoryzowany w składzie policjant – strażnik, którego zadaniem było systematyczne i bieżące patrolowanie, kontrolowanie i monitorowanie rejonów szkół i placówek oświatowych na terenie miasta celem poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. W okresach od 17 lutego do 6 maja i od 19 września do 3 grudnia 2016 roku jednostka współpracowała z Aresztem Śledczym w Lublinie w ramach nieodpłatnej pracy osób osadzonych na rzecz miasta Lublin.

➤ **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**

W 2016 roku ośrodek prowadził współpracę pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i zapobieganie jego skutkom. Odbyło się 5 spotkań z dzielnicowymi, 3 z kuratorami, 4 z pedagogami szkolnymi, 20 z pracownikami socjalnymi oraz 15 z asystentami rodziny. Prowadzono 49 zespołów roboczych. Inne działania podjęte w ramach zadania to spotkania w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz kontaktowanie się z pracownikami Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Tyszowcach mające na celu efektywne przeciwdziałanie przemocy poprzez współpracę między ośrodkami. W pracach Zespołu Interdyscyplinarnego uczestniczyła Pani Agnieszka Bujko - Kierownik Ośrodka.

➤ **Areszt Śledczy w Lublinie**

W spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego brał udział funkcjonariusz Aresztu. Współpracowano z Sądem Okręgowym w Lublinie w sprawie informowania o potrzebie nałożenia obowiązku uczestniczenia w programie korekcyjnym z zakresu przeciwdziałania przemocy po wyjściu z ZK (przy wnioskach Dyrektora o udzielenie wpz) oraz z Kuratorską Służbą Sądową w zakresie przekazywania informacji nt. funkcjonowania osoby odbywającej karę pozbawienia wolności w okresie przed osadzeniem (tzw. wywiady środowiskowe)

Środki finansowe na realizację Programu

W 2016 r. środki finansowe na realizację Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie pochodziły w szczególności z:

1. Środków własnych Miasta Lublin przeznaczonych na budżet Zespołu Interdyscyplinarnego - 9836 zł,
2. Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin - 262860,84 zł,
3. Realizacji projektu w ramach ogłoszonego przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Programu Ochronowego pn. „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, zgodnie z którym w 2016r. w ramach priorytetu „Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie” pozyskano środki finansowe w kwocie 54866,20 zł.

Analiza czynników sprzyjających oraz utrudniających skuteczną pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

W wyniku analizy danych sprawozdawczych z realizacji Programu w 2016 r. opracowano następujące wnioski dotyczące dalszej realizacji Programu:

- Dalsze działania mające na celu uwrażliwienie Mieszkańców Lublina na zjawisko przemocy oraz szeroko rozumiana edukacja w tym zakresie;
- Szkolenia oraz superwizje kadr działających w obszarze przemocy w rodzinie, z uwzględnieniem praktycznych aspektów pracy, w ramach m.in. tzw. niebieskich kart „krzyżowych” oraz skutecznego rozróżniania, w aspekcie przemoc a konflikt;
- Tworzenie i aktualizowanie ogólnodostępnej bazy danych instytucji pomocowych działających na rzecz osób doświadczających przemocy,
- Systematyczne szkolenia dla osób pracujących w interwencji;
- Doskonalenie zasad współpracy interdyscyplinarnej w celu zwiększenia skuteczności działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- Popularyzowanie i prowadzenie działań zapobiegających wtórnej wiktymizacji ofiar przemocy w rodzinie,
- Dalsze zabezpieczanie stałego, systematycznego wsparcia dla osób doświadczających przemocy, przy jednoczesnym zabezpieczeniu oddziaływań kierowanych do sprawców przemocy, w tym prowadzenie stałego programu edukacyjno – korekcyjnego dla sprawców,
- Działania mające na celu uwrażliwienie Mieszkańców Lublina na zjawisko przemocy oraz edukacja w zakresie reagowania w sytuacji bycia świadkiem przemocy,
- Dalsze inicjowanie i angażowanie się w kampanie społeczne o charakterze edukacyjnym dotyczące przeciwdziałania przemocy, zwalczania uprzedzeń, dyskryminacji;
- Inicjowanie powstawania i wspieranie realizacji programów profilaktycznych dotyczących wiedzy, umiejętności i postaw mających wpływ na stosowanie przemocy w relacjach rodzinnych,
- Pogłębienie wiedzy o skali zjawiska przemocy, dostępnych zasobach pomocy i zmianach w tym zakresie, poprzez gromadzenie i przetwarzanie danych statystycznych z zakresu działań Programu, istniejącej infrastruktury instytucji pomagających rodzinie doświadczającej przemocy,
- Pozyskiwanie, publikacja, dystrybucja materiałów edukacyjnych dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz promowania działalności poszczególnych instytucji pomocowych,
- Koordynacja działań i współpracy pomiędzy samorządami, służbami i instytucjami w zakresie wpływającym na skuteczność podejmowanych interwencji,
- Wspieranie istniejących i inicjowanie powstawania nowych podmiotów oferujących pomoc osobom doświadczającym przemocy w formie: pomocy psychologicznej, pomocy prawnej, grup wsparcia, pomocy w kontakcie indywidualnym,
- Prowadzenie działań promujących pozytywne wzorce wychowawcze oraz zasady prawidłowej komunikacji w rodzinie,
- Kontynuacja realizacji przez Komendę Miejską Policji, MOPR i CIK projektu „Przyjazne patrole”, celem zwiększenia poziomu bezpieczeństwa osób małoletnich oraz zwiększenia poziomu wiedzy mieszkańców miasta Lublin na temat zjawiska przemocy domowej.
- Zabezpieczenie środków finansowych na działalność oraz obsługę administracyjną Zespołu Interdyscyplinarnego.